

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І
МЕНЕДЖМЕНТУ ім. Г. Е. Вейнштейна

Факультет – Менеджменту, маркетингу і публічного адміністрування
Кафедра – Менеджменту і логістики
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітня програма – «Менеджмент»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
на тему: Управління інноваційними проектами на підприємстві

ШИФР КРМ. МІЛ.1.628-03.1.46

Здобувач Геннадій МОСЕЄВ

Керівник: д.е.н. професор Володимир ЛАГОДІЄНКО

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ____ 2024 р., протокол № ____

Завідувач кафедри менеджменту і логістики _____ Ірина СЕДІКОВА

Одеса – 2024

Одеський національний технологічний університет

Факультет

Кафедра

Ступінь вищої освіти

Спеціальність

Освітня програма

Менеджменту, маркетингу і
публічного адміністрування

Менеджменту і логістики

Другий (магістерський)

073 – Менеджмент

Менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувачка кафедри МіЛ

(підпис)

“ ” 2024 р.

ЗАВДАННЯ на кваліфікаційну роботу магістра

Геннадія Мосесєва

1. Тема роботи: «Управління інвестиційними проектами на підприємстві» затвердженою наказом по університету від 30.10. 2023 р. № 628-03.
2. Термін здачі студентом закінченої роботи 01.06.2024 р.
3. Вихідні дані роботи: звіти діяльності підприємства, законодавчі акти, статистичні збірники, наукові публікації вчених менеджерів та економістів Методичні підходи щодо управління інвестиційним проектом
4. Вступ. Розділ 1. Теоретичні аспекти управління інвестиційними проектами на підприємстві. 1.1. Інвестиційний проект: сутність та поняття 1.2. Методичні підходи щодо управління інвестиційним проектом. 1.3. Оцінка ефективності управління інвестиційним проектом із запуску нового виробництва. Висновки до розділу 1. Розділ 2. Дослідження передумов підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром». 2.1. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. 2.2. Характеристика ТОВ «Укрелеваторпром» та оцінка показників його діяльності.. 2.3. Оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром». Висновок до розділу 2. Розділ 3. Пропозиції щодо підвищення інвестиційної діяльності шляхом впровадження інвестиційних проектів. 3.1. Формування механізму підвищення інвестиційної привабливості на підприємстві. 3.2. Розробка інвестиційного проекту будівництва вузла навантаження контейнерів ISOзерном . 3.3. Економічне обґрунтування розробки та реалізації інвестиційного проекту будівництва вузла навантаження контейнерів ISO зерном.. Висновки до розділу 3. Висновки.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць рисунків 7.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Нормоконтроль			

7. Дата видачі завдання 30.10.23 р.

Керівник _____

(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____

(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Проходження комплексної практики	13.02-07.04.24	виконано
2	Захист звіту з практики	08.04-09.04.24	виконано
3	Розробка I розділу	10.04-01.05.24	виконано
4	Розробка II та III розділів та інших складових кваліфікаційної роботи	02.05-14.04.24	виконано
5	Розгляд науковим керівником чорнового варіанту кваліфікаційної роботи	15.05-18.05.24	виконано
6	Доопрацювання роботи з урахуванням пропозицій наукового керівника	19.05-22.05.24	виконано
7	Розгляд науковим керівником чистового варіанту кваліфікаційної роботи	23.05-27.05.24	виконано
8	Нормоконтроль роботи	28.05-04.06.24	виконано
9	Перевірка роботи на плагіат	28.05-04.06.24	виконано
10	Малий захист та доробка роботи по результатах малого захисту	05.06-11.06.24	виконано
11	Передача роботи завідувачу кафедри для отримання дозволу на захист	12.06-17.06.24	виконано
12	Зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи	18.06-27.06.24	виконано
13	Захист кваліфікаційної роботи	24.06-27.06.24	виконано

Здобувач _____

Керівник роботи _____

(підпис)

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності. Здобувач-дипломник _____ Геннадій МОСЄВ.

АНОТАЦІЯ

Актуальність дослідження. Із переходом України до ринкової економіки, глобалізацією, посиленням конкуренції перед вітчизняними підприємствами постало завдання пошуку нових шляхів забезпечення довгострокового існування та успіху. Запорукою досягнення успіху в боротьбі з конкурентами є реалізація інноваційних проектів. У сучасних умовах уміння управляти проектами є вимогою часу. Згідно з дослідженнями, застосування стандартних проектних технологій у великих проектах (якщо вартість цих технологій від 2 % до 10 % обсягу бюджету проекту) дає змогу досягти економічного ефекту від 15 % до 20 % [1]. Саме тому не лише великі корпорації, але й малі підприємства потребують керівників проектів, які будуть здатні успішно реалізувати їх нові бізнес-ідеї. Для впровадження методології проектного управління на кожному підприємстві та організації необхідні грамотні кадри – професіонали з управління проектами, які б забезпечили кваліфіковане управління і реалізацію проектів. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення та впровадження методології управління проектами присвячено наукові праці таких вітчизняних і зарубіжних учених: С. Д. Бушуєва, Н. С. Бушуєвої, І. В. Чумаченка, В. Верби, В. Рача, Н. Чухрай, Р. Фещура, Л. О. Збаразької, Л. В. Ноздріної, Л. П. Батенко, К. Грея, Е. Ларсона, Р. Арчибальда та багатьох інших [1; 3-5; 7]. Незважаючи на прискіпливу увагу науковців до даної тематики, теоретичні засади розвитку вітчизняних підприємств інструментів залишаються актуальними і потребують подальших досліджень.

У першому розділі «**Теоретичні аспекти управління інвестиційними проектами на підприємстві**» розглянуто сутність та поняття термінології інвестиційний проект, досліджено методичні підходи щодо управління інвестиційним проектом та оцінювання ефективності управління інвестиційним проектом запуску нового виробництва, надано висновки до розділу 1.

У другому розділу «**Дослідження передумов підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром»**» розглянуто основні

тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення інвестиційної привабливості України, здійснено аналіз характеристики та показників діяльності ТОВ «Укрелеваторпром» та надано оцінку інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром», надано висновок до розділу 2.

У третьому розділі **«Пропозиції щодо підвищення інвестиційної діяльності шляхом впровадження інвестиційних проектів»** проведено формування механізму підвищення інвестиційної привабливості на підприємстві, розроблено та економічно обґрунтовано реалізацію інвестиційний проект будівництва вузла навантаження контейнерів ISO зерном, зроблено висновки до розділу 3. Надано узагальнені висновки до роботи.

Кваліфікаційна робота магістра містить 88 сторінки, 12 таблиць, 8 рисунків. Перелік посилань нараховує 51 найменування.

Ключові слова: наукове дослідження, методичний інструментарій, етанол, ринок етанолу, відновлювальні джерела, сировинна модель.

SUMMARY

Relevance of research. With Ukraine's transition to a market economy, globalization, and increased competition, domestic enterprises faced the task of finding new ways to ensure long-term existence and success. The key to success in the fight against competitors is the implementation of innovative projects. In modern conditions, the ability to manage projects is a requirement of time. According to research, the use of standard design technologies in large projects (if the cost of these technologies is from 2% to 10% of the project budget) makes it possible to achieve an economic effect of 15% to 20% [1]. That is why not only large corporations, but also small enterprises need project managers who will be able to successfully implement their new business ideas. To implement the project management methodology at every enterprise and organization, competent personnel are needed - project management professionals who would ensure qualified management and implementation of projects. Analysis of recent research and publications.

The scientific works of the following domestic and foreign scientists are devoted to the study and implementation of project management methodology: S. D. Bushuyeva, N. S. Bushuyeva, I. V. Chumachenko, V. Verby, V. Racha, N. Chukhrai, R. Feshtura, L. O. Zbarazka, L. V. Nozdrina, L. P. Batenko, K. Gray, E. Larson, R. Archibald and many others [1; 3-5; 7]. Despite the scrupulous attention of scientists to this topic, the theoretical foundations of the development of domestic instrument enterprises remain relevant and require further research.

In the first chapter, "**Theoretical aspects of investment project management at the enterprise**", the essence and concept of the investment project terminology is considered, methodical approaches to investment project management and evaluation of the effectiveness of investment project management for the launch of a new production are investigated, and conclusions to chapter 1 are provided.

In the second chapter "**Investigation of prerequisites for increasing the investment attractiveness of Ukrelevatorprom LLC**" the main trends, problems and key vectors of solving the investment attractiveness of Ukraine are considered, the characteristics and performance indicators of Ukrelevatorprom LLC are analyzed and an assessment of the investment attractiveness of Ukrelevatorprom LLC is provided, the conclusion to the chapter is provided 2.

In the third section, "**Proposals for increasing investment activity through the implementation of investment projects**", the formation of a mechanism for increasing investment attractiveness at the enterprise was carried out, the implementation of an investment project for the construction of an ISO grain container loading node was developed and economically substantiated, conclusions were drawn for section 3. Generalized conclusions for the work were provided.

The master's qualification work contains 88 pages, 12 tables, 8 figures. The list of links includes 51 names.

Keywords: scientific research, methodical tools, ethanol, ethanol market, renewable sources, raw material model.

ЗМІСТ

	Стор
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	9
1.1. Інвестиційний проєкт: сутність та поняття	9
1.2. Методичні підходи щодо управління інвестиційним проєктом	14
1.3. Оцінка ефективності управління інвестиційним проєктом із запуску нового виробництва	20
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ»	29
2.1. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення	29
2.2. Характеристика ТОВ «Укрелеваторпром» та оцінка показників його діяльності.	38
2.3. Оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром».	47
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	59
3.1. Формування механізму підвищення інвестиційної привабливості на підприємстві	59
3.2. Розробка інвестиційного проєкту будівництва вузла навантаження контейнерів ISO зерном	69
3.3. Економічне обґрунтування розробки та реалізації інвестиційного проєкту будівництва вузла навантаження контейнерів ISO зерном.	75
Висновки до розділу 3	82
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

ВСТУП

Актуальність дослідження. Із переходом України до ринкової економіки, глобалізацією, посиленням конкуренції перед вітчизняними підприємствами постало завдання пошуку нових шляхів забезпечення довгострокового існування та успіху. Запорукою досягнення успіху в боротьбі з конкурентами є реалізація інноваційних проектів. У сучасних умовах уміння управляти проектами є вимогою часу. Згідно з дослідженнями, застосування стандартних проектних технологій у великих проектах (якщо вартість цих технологій від 2 % до 10 % обсягу бюджету проекту) дає змогу досягти економічного ефекту від 15 % до 20 % [1]. Саме тому не лише великі корпорації, але й малі підприємства потребують керівників проектів, які будуть здатні успішно реалізувати їх нові бізнес-ідеї. Для впровадження методології проектного управління на кожному підприємстві та організації необхідні грамотні кадри – професіонали з управління проектами, які б забезпечили кваліфіковане управління і реалізацію проектів.

Ступінь дослідження проблеми. Проблема виробництва та споживання біоенергетичних ресурсів в світі та Україні тривалий час не знаходить рішення при тому, що Україна володіє потужною сировинною базою їх виробництва. Проблема досліджується як закордонними так і вітчизняними науковцями: Бажал Ю., Бататін О., Долінський А.А., Ободович О.М., Калетник Г.М., Геєць, М. Зубець, Г. Калетнік, В. Семиноженко, С. Пирожков та іншими науковцями. Незважаючи на активність роботи в даному напрямку, ступінь дослідження проблеми залишаються не повністю розкритою.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування та розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо управління інвестиційними проектами на підприємстві.

Основні завдання, що стояли для досягнення поставленої мети:

- розглянути сутність та поняття термінології інвестиційний проект;
- дослідити методичні підходи щодо управління інвестиційним проектом;
- оцінка ефективності управління інвестиційним проектом запуску нового виробництва;
- розглянути основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення інвестиційної привабливості України;
- дослідити характеристику та показники діяльності ТОВ «Укрелеваторпром»;
- надати оцінку інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром»;
- провести формування механізму підвищення інвестиційної привабливості на підприємстві;
- розробити та економічно обґрунтовано реалізацію інвестиційний проект будівництва вузла навантаження контейнерів ISO зерном.

Об'єктом дослідження виступає процес управління інвестиційними проектами на підприємстві.

Предметом дослідження виступають теоретичні положення та практичні рекомендації щодо процесу управління інвестиційними проектами на підприємстві.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою проведених досліджень стали наукові концепції і теоретичні розробки провідних вітчизняних і закордонних учених в царині розвитку ринку етанолу в Україні. У процесі досліджень застосовувались: метод теоретичного узагальнення та порівняння, індукції та дедукції, системний метод, метод синтезу та методи аналізу та динаміки.

Інформаційно-нормативною базою виконаного дослідження виступають загальнонаукові положення та закони функціонування ринкової економіки, наукові праці класиків економічної теорії, менеджменту та публікації провідних вчених і фахівців з проблем розвитку галузі екоенергетики. Інформаційну базу дослідження склали офіційні статистичні

матеріали Держкомстату України, інформаційні ресурси мережі INTERNET. ТОВ «Укпелеваторпрм».

Практична значущість кваліфікаційної роботи. Запропоновані у роботі пропозиції щодо розробки та будівництва вузла навантаження контейнерів ISO зерном є інноваційним проектом освоєння альтернативного вектору експорту зернових вантажів на період воєнний дій та на перспективу.

Кваліфікаційна роботи другого (магістерського) ступеня вищої освіти містить сторінки, таблиці. Перелік посилань нараховує найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Інвестиційний проєкт: сутність та поняття

У сучасному мінливому світі застосування досягнень науково-технічного прогресу, розробка і реалізація інвестиційних проєктів стали запорукою конкурентних переваг і успішного розвитку регіонів, кластерів і підприємств. У деяких галузях, які динамічно розвиваються, інвестиції не тільки стають питанням ефективної роботи, а й визначають присутність компанії на ринку. Прикладні і більш фундаментальні дослідження, потребують великого обсягу інвестицій, які важко передбачити на перших стадіях розробки і реалізації інвестиційних проєктів, т. я. кінцевий результат не може бути передбачений заздалегідь, інвестування стає однією з найбільш ризикованих областей діяльності для сучасних компаній.

Таким чином, сьогодні розвиток і підвищення ефективності інвестицій є найважливішим завданням. Інституційне та економічне середовище країн, що розвиваються, може бути причиною відсутності позитивних ефектів, очікуваних для залучення інвестицій. Ці неоднозначні результати щодо впливу інвестицій формують мотивацію та проблеми для дослідження [1].

Інвестиційний проєкт можна визначити як сукупність взаємозалежних завдань і заходів, що виконуються компанією для досягнення певних економічних або фінансових цілей. Інвестиційний проєкт повинен містити інформацію про мету планованого інвестування, витрати, необхідні для його здійснення та фінансування, критерії та методи оцінки ефективності та ризиків учасників інвестиційного процесу, а також про бажаний ефект (підсумковий результат) [2].

Незважаючи на те, що ми знайомі з використанням терміну «інвестиційний проєкт» в науковому і практичному обороті, підхід до його

визначення є розпливчастим, і, крім того, Закон України «Про інвестиційну діяльність» не дає роз'яснення цьому терміну. Основний підхід до визначення сутності поняття «інвестиційний проект» наведено в табл. 1.1. Інвестиційні проекти можна охарактеризувати як ідеї, плани, програми дій, конкретні завдання, і в цьому випадку вони спрямовані на майбутні результати [3].

Таблиця 1.1

Основні підходи до визначення сутності поняття «інвестиційний проект»

Автор	Тлумачення
В. Федоренко	Викладення цілей та особливостей конкретного інвестування й обґрунтування його доцільності
Ю. Несветаєв	Будь-яка діяльність, направлена на досягнення визначених цілей (економічного чи соціального характеру) і яка вимагає для своєї реалізації витрат чи використання капітальних ресурсів (природних ресурсів, машин, обладнання і т.д.), тобто капіталоутворювальних інвестицій
О. Марголін	Комплексний план заходів, направлених на створення нового або модернізацію діючого виробництва товарів і (або) послуг з метою досягнення стратегічних цілей фірми, отримання економічного і (або) соціального ефекту
В. Вітлінський, В. Макаренко	План чи програма заходів, пов'язаних зі здійсненням капітальних вкладень із метою наступного повернення коштів й отримання прибутку
Б. Карпінський, О. Герасименко	Документ, який містить необхідні розрахунки та обґрунтування, що підтверджують доцільність здійснення інвестиційної діяльності з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу і соціальну сфери
В. Гриньова	Основний документ, що визначає необхідність здійснення реального інвестування, у якому в загальноприйнятій послідовності його розділів подаються основні характеристики проекту та фінансові показники, пов'язані з його реалізацією
Б. Щукін	Згідно з першим аспектом інвестиційний проект – це спеціально підготовлена документація з максимально повним описом і обґрунтуванням всіх особливостей майбутнього інвестування та щодо другого аспекту інвестиційний проект – це комплекс заходів, які здійснює інвестор з метою реалізації свого плану нарощування капіталу

Джерело: складено автором на основі [4]

З підходу, показаного в табл. 1.1, часто впливає, що інвестиційні проекти є більш амбітними, ніж проекти як ідеї, і з цього можна зробити невтішний висновок про те, що поняттю «інвестиційні проекти» властива подвійність.

Така подвійність повинна відрізняти суть інвестиційного проекту як ідею (план), і фактичні дії по втіленню ідеї в життя з точки зору оптимізації

джерела фінансування інвестиційного проекту, для нашого дослідження цікавий інший аспект суті інвестиційного проекту. Отже, необхідно визначити суть інвестиційного проекту як сукупність заходів, що становлять життєвий цикл, кінцевою точкою якого є реалізація початкового плану інвестора. [4]

В основному метою реалізації інвестиційних проектів є отримання прибутку, але при інвестуванні фінансових ресурсів в економічну діяльність досить часто задовольняються соціальні потреби населення. М. А. Тарасюк акцентує увагу на основних етапах реалізації проекту, від концепції проекту до досягнення певної ефективності та кількісних показників, включаючи етапи здійснення передінвестиційної підготовки, інвестування, експлуатації та ліквідації, але слід пам'ятати, що кожна фаза складається із взаємозалежних дій та показник певного напрямку. У роботі В. П. Савчука інвестиційний проект визначається «як спеціально розроблена пропозиція щодо зміни діяльності підприємства з певною метою». Однак така пропозиція повинна ґрунтуватися на розумному наборі законних дій, спрямованих на досягнення певних цілей з використанням наявних ресурсів. У зв'язку з цим важливо враховувати такі особливості, як обмежений обсяг необхідних ресурсів [3].

Для забезпечення сприятливого і стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій. Правова система інвестування в Україні, у свою чергу, складається, зокрема, з нормативних актів і визначається внутрішнім законодавством: Законом «Про інвестиційну діяльність» від 18 березня 1991 року, Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 01 березня 1991 року, Постановою Кабінету Міністрів Кабінет Міністрів «Про впорядкування діяльності організацій, створених за участю державних підприємств» 31 грудня 1992 року, Закон України «Про впорядкування діяльності організацій, створених за участю державних підприємств», Указ Президента «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії», Закон України «Про режим іноземного

інвестування» 19 лютого 1994 року, Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» 23 січня 2006 року та ін. [5; 6]. Основні нормативно-правові акти державного регулювання технологічних інновацій та інвестиційної діяльності в Україні представлені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Нормативно-правові акти державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні

Нормативно-правовий акт	Сфера регулювання
Конституція України	Ст. 54 гарантує свободу наукової і технічної творчості, захист авторських прав та державне сприяння розвитку науки
Господарський кодекс України	Глава 34, ст. 325-332 розкриває нормативно-правову сутність інновацій та інвестування; розкриває види інновацій та форми інвестиції; окреслює порядок державного регулювання такої діяльності
Закон України «Про інноваційну діяльність»	Визначено мету та принципи інноваційної політики, окреслено об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності; порядок державного регулювання інноваційної діяльності та її правовий режим; окреслено основи фінансування інноваційної діяльності та міжнародного співробітництва у цій сфері
Закон України «Про інвестиційну діяльність»	Визначає правову сутність інвестиційної діяльності та інвестиційних проєктів, об'єкти та суб'єктів інвестицій, їхні права та обов'язки; джерела фінансування інвестиційної діяльності; основи її державного регулювання, підтримки та стимулювання; порядок державних інвестицій; гарантії та захист прав суб'єктів інвестиційної діяльності
Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні»	Визначає пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні, в тому числі на період з 2011 по 2021 рік, а також середньострокові стратегічні напрями інноваційної діяльності та порядок моніторингу їх реалізації
Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»	Визначає правову сутність технологічних парків; порядок спеціального режиму їхньої інноваційної діяльності; порядок фінансової підтримки інноваційних проєктів та контролю за їх реалізацією
Закон України «Прорежим іноземного інвестування»	Визначає види іноземних інвестицій та форми їх здійснення; окреслює об'єкти таких інвестицій, порядок їх оцінки та державні гарантії; визначає основні умови співпраці з іноземним інвестором
Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»	Регулює відносини щодо провадження наукової і науково-технічної діяльності; визначає правовий статус суб'єктів такої діяльності, в тому числі НАНУ; окреслює державні гарантії соціально-правового статусу вчених та наукових працівників; основи державного регулювання та управління науковою та науково-технічною діяльністю,

	його форми та методи
Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу»	Визначає предмет наукової і науково-технічної експертизи, її форми та види; права й обов'язки суб'єктів експертизи; порядок її проведення; основи державного регулювання, економічного забезпечення та відповідальності сторін
Закон України «Про спеціальну економічну зону «Яворів»	Визначає, що метою СЕЗ «Яворів» є залучення інвестицій. Законом визначені органи управління СЕЗ, їхні повноваження та суб'єкти діяльності
Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні»	Містить обґрунтування актуальності інноваційно-інвестиційних напрямів діяльності; визначає шляхи та напрями виконання програми; принципи реалізації державної політики у сфері інновацій та інвестицій; форми надання державної підтримки; перелік базових галузей економіки в контексті інноваційно-інвестиційної діяльності та очікувані результати

Джерело: складено автором на основі [6]

Регулювання інноваційної та інвестиційної діяльності Аналіз системи регулювання показує, що в цій сфері відсутній системний підхід і єдина стратегія її розвитку. Зокрема, Господарський кодекс регулює інноваційний та інвестиційний процеси з точки зору єдності та взаємодії, але на рівні окремих законодавчих актів ці процеси розглядаються окремо. Такий підхід може бути обґрунтований необхідністю детального пояснення механізмів інноваційного розвитку та інвестиційних процесів [6].

Реалізація інвестиційних цілей вимагає формування інвестиційних проектів, які надають інвесторам та іншим учасникам проекту інформацію, необхідну для прийняття інвестиційних рішень [7].

Поняття інвестиційного проекту розглядається в 2 значеннях:

1. як діяльність (activity), що передбачає реалізацію комплексу конкретних заходів, що забезпечують досягнення наміченої мети;;
2. як система, що включає в себе набір організаційних документів, юридичних документів, розрахункових документів і фінансових документів, які необхідні при проведенні певних процедур або при описі цих процедур.

У широкому сенсі під інвестиційним проектом розуміється програма або план. У найзагальнішому сенсі інвестиційним проектом називається інвестиційний план або програма з отримання прибутку в майбутньому [8].

Інвестиційний проект покликаний допомогти підприємцям та інвесторам вирішити чотири основні завдання, показані на рис.1.1.

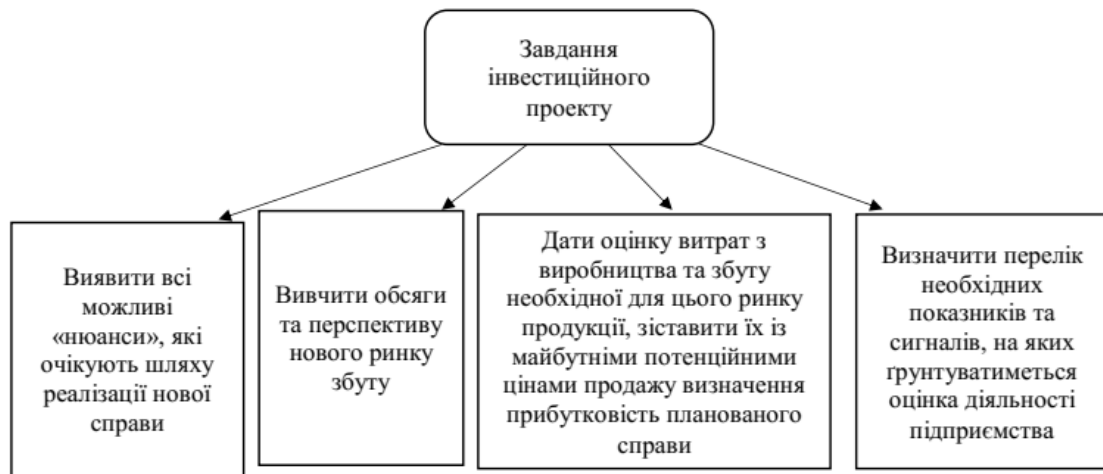

Рис. 1.1. Основні завдання інвестиційного проекту

Джерело: складено автором на основі [8]

Правильно складений інвестиційний проект в цілому повинен відповідати на головне питання: в цей бізнес повинні бути вкладені кошти, а прибутку від нього немає. Дуже важливий момент-оформити інвестиційний проект на папері відповідно до загальноприйнятих вимог і виконати необхідні розрахунки. Це допоможе вам заздалегідь виявити проблемні питання, оцінити, як ви можете їх подолати, і зрозуміти, де можна підстрахуватися [8].

Насправді існують різні способи класифікації інвестиційних проектів, залежно від того, які показники (функції) лежать в основі класифікації.

Отже, виходячи зі ступеня взаємного впливу, інвестиційні проекти класифікуються наступним чином:

Незалежні, якщо прийняття одного проекту не впливає на рішення про прийняття іншого. Для того, щоб два інвестиційні проекти були незалежними, повинні бути виконані дві умови:

наявність можливостей (технічних, технологізованих) для реалізації проекту, незалежно від того, чи буде проект прийнятий чи ні;

прийняття проекту В залежить від очікуваного грошового потоку за

проектом А.

Альтернативні (взаємовиключні), два або більше оцінюваних проектів не можуть бути завершені паралельно, і прийняття першого проекту буде автоматично завершено у другому проекті;

Взаємодоповнюваність означає лише спільну реалізацію кількох проектів. Ці проекти можуть бути додані (прийняття одного проекту збільшує дохід від інших проектів) і взаємозамінні (нові проекти можуть бути додані до інших проектів).

Залежно від рівня впливу на внутрішній або зовнішній ринки інвестиційні проекти класифікуються наступним чином:

Глобальні-це проекти, які суттєво змінюють соціально-економічну чи екологічну ситуацію у світі;

Великомасштабні проекти, їх реалізація, впливають на економічну, соціальну та екологічну ситуацію в конкретній країні;

Регіон-проект, його реалізація, впливає на економічну, соціальну та екологічну ситуацію в конкретному регіоні, місті чи галузі;

Місцеві проекти, їх реалізація, можуть зробити істотний вплив на цінову ситуацію на товарному ринку, на соціально-економічну або екологічну ситуацію в конкретному регіоні або місті.

За умовами реалізації вони розрізняються:

Короткострокові інвестиційні проекти (до 1 року);

Середньострокові інвестиційні проекти (від 1 до 3 років);

Довгострокові інвестиційні проекти (більше 3 років). Залежно від об'єкта інвестування можуть бути дані наступні назви:

Реальні інвестиційні проекти (real investment projects),

Фінансові інвестиційні проекти (financial investment projects);

Інвестиційні проекти в області НМА (нематеріальних активів) [9].

Реальні інвестиційні проекти - це інвестиції в реальні активи виробничих потужностей і споживчих товарів, спрямовані на масштабний ремонт, модернізацію або створення нових продуктів.

Фінансові інвестиційні проекти - це вкладення в цінні папери компаній, які працюють у сфері матеріального виробництва, і навіть у фінансові інститути.

Інвестиції в НМА (нематеріальні активи) інвестиції у виробництво за рахунок придбання проектних ліцензій, патентів на ноу-хау, фінансування наукових досліджень і розробок, підготовки та перепідготовки кадрів [10].

Залежно від результатів реалізації інвестиційного проекту проект розрізняють наступним чином:

Комерційний-проект, спрямований на отримання максимально можливого доходу;

Економічний-проекти, що реалізуються з метою максимізації доходу і забезпечення загального економічного ефекту: зростання ВВП, поліпшення галузевих показників;

Соціальний - ці проекти спрямовані на поліпшення існуючої соціальної інфраструктури;

Охорона навколишнього середовища-метою даного типу проектів є поліпшення екологічної ситуації в регіоні. Залежно від форми власності розрізняють:

Державні (government - уряд, штат) - проект, в якому держава є основним інвестором.;

Приватні (приватизований) - для інвестування в приватних осіб, акціонерні товариства.

Реалізація кожного інвестиційного проекту передбачає досягнення певних цілей. Різні проекти мають різні цілі. При цьому їх можна розділити на 4 основні групи:

Підтримання продуктів вище ринкових;

Збільшення обсягів виробництва і поліпшення якості продукції;

Випуск нової продукції;

Вирішення економічних і соціальних проблем [10].

Форма і зміст інвестиційних проектів також різні: від будівництва

нового заводу до оцінки раціональності покупки нерухомості. У той же час, в будь-якому випадку, існує постійна затримка за часом.

Таким чином, інвестиційний проект - це детальний план використання інвестицій. Розробка інвестиційного проекту починається з визначення його мети. За цим слідує оцінка доступних функцій, а потім

Специфікації програми дій. В рамках проекту визначається об'єкт інвестування-підприємство чи інша організаційна структура - одержувач коштів. Називається інвестор, тобто власник інвестиційного активу. Визначаються конкретний розмір і порядок отримання інвестицій, способи їх використання. Як контролювати виконання плану. На підставі результатів оцінки інвестиційного проекту визначається доцільність його реалізації [11; 12].

1.2. Методичні підходи щодо управління інвестиційним проектом

Загалом, управління інвестиціями в реальному секторі економіки передбачає розподіл фінансових та інших ресурсів між секторами та компаніями на основі поточних потреб економіки та впливу, який ці інвестиції мають на бізнес, Уряд та суспільство. Державні установи також намагаються залучити кошти як вітчизняних роздрібних, так і іноземних інвесторів. 1. Створення сприятливого інвестиційного середовища є одним з важливих завдань управління інвестиціями на макроекономічному рівні. Така діяльність здійснюється державними органами на законодавчому рівні, включаючи податкові пільги, вирішення проблеми подвійного оподаткування, чіткі правила вивезення капіталу за кордон та інші заходи.

Управління проектами - це самостійна галузь економічної науки та фінансової практики, яка стосується всіх аспектів управління, пов'язаних з діяльністю в рамках реалізації корпоративних проектів, включаючи інвестиційні проекти [13].

Управління інвестиційними проектами для запуску нового

виробництва вимагає ефективних навичок управління проектами. Для забезпечення успішного виконання проекту дуже важливо враховувати різні аспекти управління проектом. У наступній таблиці перелічені ключові сфери, які слід враховувати, такі як запуск проекту, планування, управління ризиками та взаємодія із зацікавленими сторонами. Управління командою, складання бюджету, закупівлі, контроль якості, комунікація, моніторинг, управління змінами, закриття проекту [13].

Таблиця 1.3

Аспекти управління інвестиційним проектом запуску нового виробництва

Аспект	Опис
Ініціювання проекту	Визначити цілі проекту, обсяг і критерії успіху
	Визначити ключових зацікавлених сторін і створити команди проекту
	Виділити необхідні ресурси
Планування проекту	Розробити комплексний план проекту із завданнями, заходами та результатами
	Створити часову шкалу, встановити етапи та визначити залежності
	Розглянути критичний шлях і розподіл ресурсів
Ризик-менеджмент	Визначити потенційні ризики та розробити план управління ризиками
	Оцінка впливу та ймовірності ризиків
	Визначити стратегії пом'якшення
Планування проекту	Залучення зацікавлених сторін
	Визначити очікування та вирішувати проблемні ситуації
	Забезпечувати регулярне оновлення проекту
Керування командою	Створити компетентну команду проекту
	Визначити ролі та обов'язки
	Сприяти ефективній комунікації та командній роботі
Бюджетування та фінансовий менеджмент	Розробити детальний бюджет проекту
	Контролювати витрати та відстежувати фінансові результати
	За необхідності внести корективи
Управління ланцюгами закупівель та постачання	Визначити необхідні матеріали, обладнання та послуги
	Розробити стратегію закупівель і керувати контрактами
	Забезпечити своєчасну доставку товарів і послуг
Управління якістю	Встановити стандарти якості та процеси
	Моніторинг і вимірювання якості протягом усього проекту
	Впровадити коригувальні дії, коли виникають відхилення
Комунікація та звітність	Встановити ефективні канали зв'язку
	Надавати регулярні звіти про стан проекту
	Визначити ключові досягнення, проблеми та ризики
Моніторинг та контроль	Постійно контролювати хід проекту
	Відстежувати ключові показники ефективності
	У разі виявлення відхилень вжити коригувальні дії
Управління змінами	Передбачити зміни та керувати ними
	Оцінити вплив і отримати необхідні дозволи
	Впровадити процеси контролю змін
Закриття проекту	Провести процес закриття проекту
	Офіційне прийняття результатів
	Документування отримані уроки та найкращі практики

Джерело: складено автором на основі [13]

У таблиці представлений всебічний огляд ключових аспектів управління проектами по запуску нових виробничих інвестиційних проектів. Від початку проекту до його ефективного завершення кожен аспект відіграє важливу роль у забезпеченні успішного результату. Включивши ці аспекти в свій підхід до управління проектами, Ви зможете ефективно вирішувати складні завдання, пов'язані з запуском нового виробництва. Знижувати ризики, управляти зацікавленими сторонами і реалізовувати проекти в рамках бюджету і графіка. Пам'ятайте, що адаптивність, чітке спілкування та постійний моніторинг необхідні для ефективного управління проектами та досягнення успішних результатів.

Для потенційних одержувачів інвестицій управління проектом полягає в підготовці документів, залученні ресурсів на вигідних умовах, оцінці реальних можливостей інвесторів, розробці найбільш підходящого плану дій для досягнення інвестиційних цілей (фінансування, інжиніринг, експлуатація). Слід зазначити, що спеціальні структури управління інвестиціями створюються тільки у великих компаніях, де інвестиційний процес триває. Тому більшість компаній звертаються до консалтингових фірм за професійними послугами, включаючи інвестиційний Інжиніринг, фінансове моделювання тощо [15].

Суть інвестиційного менеджменту в контексті управління проектами полягає в тому, що для досягнення інвесторами успішних результатів в області управління інвестиціями шляхом вибору об'єктів інвестування, які мають більший дохід і менший ризик, ніж інші проекти, потрібні знання в багатьох областях:

Методи розрахунку ризику і прибутковості інвестицій;

Знання стандартних методів управління;

Оптимізація інвестицій;

Оцінка ефективності інвестиційних проектів.

Освоєння такої методики бажано для тих, хто хоче інвестувати.

Етап управління інвестиціями

Управління інвестиціями базується на чотирьох етапах управління: система управління інвестиційним процесом, дослідження, планування та розробка проекту; безпосередній вид діяльності, реалізація проекту; процес прийняття рішень, постійний моніторинг в ході реалізації проекту; контроль рішень, оцінка та аналіз досягнутих результатів, узгодження цілей [15].

Принципи та завдання управління інвестиційними проектами.

Інвестиційні проекти-це, в основному, складні багатоетапні заходи, з великою кількістю внутрішніх і зовнішніх зв'язків і дуже великою кількістю ресурсів, включаючи фінансові та людські ресурси. Ризик проекту зростає зі збільшенням його масштабу, особливо тому, що деякі з прийнятих рішень засновані на неповній інформації. З цієї причини ключем до успіху є професійне управління інвестиційним процесом на всіх етапах планування, фінансування та реалізації проекту. Загальні принципи правильного управління інвестиційними проектами полягають в наступному:

- * Чітке визначення цілей і план дій по їх досягненню в найкоротші терміни з мінімальним використанням інвестиційних ресурсів.
- * Єдина, обґрунтована система управління, що діє протягом усього життєвого циклу інвестиційного проекту.
- * Підтримка відповідності застосовуваних інструментів управління інвестиційним процесом стратегіям розвитку інвестиційного об'єкта.
- * Постійний професійний моніторинг управлінських рішень і контроль їх результатів на всіх етапах реалізації інвестиційних проектів;
- * Активне залучення незалежних експертів для оцінки управлінських рішень з урахуванням соціальних, екологічних та інших факторів.

Мета інвестиційного менеджменту:

- * Аналіз, вибір і оцінка об'єктів інвестування з урахуванням ризику і прибутковості.
- * Забезпечити зростання економічного і промислового розвитку підприємства за рахунок ефективної інвестиційної діяльності.
- * Максимізувати рентабельність об'єкта за допомогою прибутку від

інвестиційної діяльності.

Основні функції управління інвестиційними проектами показані на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Функції управління інвестиційними проектами

Джерело: складено автором на основі [17]

Функція планування-на цьому етапі здійснюється розробка інвестиційних стратегій та інвестиційної політики. Плани управління інвестиціями сприяють чітким цілям та планам дій, розробці інвестиційних планів дій, отриманню доходу та ефективному використанню інвестиційних ресурсів. Інвестиційний план охоплює весь спектр заходів від розробки до реалізації запланованих завдань [15].

Організаційна функція. Він відповідає за визначення потреби у фінансових ресурсах, співвідношення власних і залучених ресурсів, пошук стратегічних інвесторів і управління всім інвестиційним процесом. Функція організації з управління інвестиціями полягає в об'єднанні людей, які спільно реалізують інвестиційні програми. Це проявляється в побудові структури управлінського апарату, встановленні взаємовідносин між управлінськими підрозділами, розробці норм, стандартів і методів.

Функція коригування. Ми відстежуємо і координуємо всі дії і активностей, спрямовані на досягнення цілей і завдань, викладених в нашій

інвестиційній політиці. Вона забезпечує координацію рішень, що приймаються на кожному етапі інвестиційного процесу. Координація забезпечує узгодженість роботи всіх ланок системи управління інвестиціями.

Функція прогнозування полягає в розробці довгострокового уявлення про інвестиційну політику підприємства в цілому і її складових. Оскільки основною метою функції прогнозування є підготовка до послідовності подій, немає завдання безпосередньо реалізувати фактично розроблений прогноз.

Функція регулювання гарантує, що поточна діяльність не відхиляється від графіка, запланованих завдань і встановлених стандартів.

Стимулююча функція проявляється в тому, що безпосередні виконавці, що працюють з інвестиційними ресурсами, зацікавлені в результатах своєї роботи.

Управлінські функції в інвестиційному менеджменті зводяться до перевірки організації інвестиційної роботи, збору інформації про використання інвестиційних коштів, реалізації планів, виявлення додаткових резервів і можливостей, зміни інвестиційних програм [14].

Геополітичні, Соціальні та інші фактори, що не піддаються кількісній оцінці, також повинні прийматися до уваги при прийнятті рішення про інвестиційні проекти. Вплив цих факторів може навіть призвести до скасування проекту. Останнім етапом вибору інвестиційного проекту є оцінка чутливості розглянутого проекту.

Підготовка та реалізація інвестиційних проектів, особливо орієнтованих на виробництво, вимагає тривалого часу. Оскільки деякі проекти не мають великого значення

Без їх практичної реалізації інвесторам необхідно знати точні дати початку і закінчення робіт [17].

Незважаючи на різні форми і зміст, розробку проекту можна представити у вигляді циклу, який включає в себе 3 етапи: передінвестиційний, інвестиційний та експлуатаційний (виробничий). Аналіз цих етапів представлений в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Етапи управління інвестиційним проектом

Номер етапу	Назва етапу	Опис етапу
1	передінвестиційний, що безпосередньо передуює основному процесу інвестування	На цьому етапі життєвого циклу проекту визначається його життєздатність та інвестиційна привабливість. Належну повну характеристику інвестпроекту мають надати передінвестиційні оцінки. У міжнародній практиці відзначаються такі фази передінвестиційних досліджень: • Вироблення інвестиційного задуму (ідеї) чи пошук інвестиційних концепцій; • Передпроектні чи підготовчі дослідження; • Техніко-економічні обґрунтування проекту (або оцінка його техніко-економічної та фінансової прийнятності); • Підготовка оціночних висновків та ухвалення рішення про інвестування. Підсумком цього етапу має стати докладний бізнес-план інвестиційного проекту – документ, який містить у систематизованому вигляді всю необхідну для реалізації інформацію про проект.
2	інвестиційний, який є процесом інвестування чи реалізації проекту	На даному етапі починає здійснення конкретних дій, що вимагають набагато більше витрат і мають незворотний характер, а саме: • Проведення переговорів та укладання контрактів; • Інженерно-технічне проектування; • Будівництво; • Виробничий маркетинг; • Навчання та підготовка персоналу; • Здача в експлуатацію. У цій стадії складаються постійні активи підприємства. Деяку частину супутніх витрат можна віднести на собівартість продукції, іншу частину капіталізувати.

Джерело: складено автором на основі [10]

Як уже згадувалося вище, загальна тривалість всіх 3-х етапів становить життєвий цикл інвестиційного проекту. До розглянутих 3 - м етапам проекту може бути додана фаза ліквідації-вона має на увазі ліквідацію виробництва, демонтаж обладнання та його утилізацію, а також продаж невикористовуваних в проекті активів. На цьому етапі проект завершується або припиняється для визначення його фінансових результатів і розрахунку іншого прибутку[9].

У цьому випадку причинами ліквідації проекту є наступні: введення об'єкта в експлуатацію і початок використання результатів проекту; досягнення заданого результату проекту; завершення проектів фінансового типу; внесення істотних змін в проекти, які не були передбачені в первісній версії; скасування фінансування проекту.

Дуже важливо визначити момент, коли надходження грошових коштів безпосередньо не пов'язане з початковими інвестиціями. Загальним критерієм тривалості життєвого циклу проекту або тривалості використання інвестицій є те, наскільки значним є фінансовий дохід, отриманий від цих інвестицій.

Після створення проекту вам потрібно виконати «Аудит інвестиційних проектів». Таке «резюме» повинно ґрунтуватися на критеріях, використаних при виборі даного проекту - фактичні вигоди від реалізації, зниження ризиків.

Невід'ємною частиною цього етапу є аналіз отриманих результатів для визначення найбільш перспективних проектів. Тільки обраний інвестиційний проект повинен стати предметом дослідження на наступному етапі. Невизнані проекти швидко руйнуються, і великих фінансових втрат можна уникнути, якщо вони дійдуть до дорогої стадії передінвестиційної підготовки [14].

Важливість фільтрації таких інвестиційних проектів полягає в тому, що, за приблизними оцінками, вартість робіт при остаточній підготовці та оцінці проекту може становити 1-3% для невеликих проектів і 0,2~1% від загального обсягу інвестицій для великих проектів. Перевага такого поетапного підходу полягає в тому, що він дає можливість поступово збільшувати зусилля і витрати, вкладені в підготовку проекту. Крім того, при управлінні інвестиційним проектом і його реалізації необхідно враховувати і аналізувати характеристики ризиків, властивих даному типу проектів [18, 19]. Якщо проект недостатньо захищений від загроз, ризик негативних подій зростає, і наслідки виявляються більш серйозними, ніж очікувалося. Тому керівники проектів та управлінські команди можуть опинитися в ситуаціях,

коли вони змушені реагувати на несприятливі наслідки події, а не запобігати їм. Управління ризиками інвестиційного проекту-це циклічний процес, який багаторазово повторюється в ході реалізації проекту.

При плануванні проекту учасникам важливо швидко визначити основні види ризиків, розробити альтернативні плани і забезпечити ресурси на випадок непередбачених ситуацій. В ході реалізації проекту ці заходи періодично повторюються. Це важливо для переоцінки ймовірності виникнення конкретної загрози, виявлення нових загроз і реалізації раніше підготовлених планів, спрямованих на запобігання негативних подій або мінімізацію їх наслідків.

Концепція аналізу ризиків в інвестиційних проектах не нова. Це включає систематичні заходи щодо створення проекту та оцінки будь-яких відхилень, які можуть виникнути під час його реалізації. Професійна команда з управління проектами може розумно використовувати ці інструменти та підготувати проект до можливих негативних подій. Управління ризиками великих інвестиційних проектів-це інструмент маневрування, що дозволяє компаніям вибирати варіанти реалізації проектів, що мінімізують потенційні втрати.

Створити найбільший шанс для досягнення першого результату. Управління ризиками глибоко інтегровано в процес управління проектами та стратегію розвитку компанії [18].

Дана діяльність спрямована на досягнення наступних цілей:

1. Покращити інформаційну підтримку проекту, включаючи уточнення цілей проекту з точки зору термінів, вартості та специфікації.
2. Приймайте більш ефективні управлінські рішення, щоб учасники проекту могли краще адаптуватися до мінливих умов ведення бізнесу.
3. Збільште свої шанси на успіх проекту, краще розуміючи загрози, які можуть виникнути, і плануючи превентивні заходи.
4. Проінформуйте сторони, залучені до проекту, про існуючі загрози проекту для координації дій.

Відповідно до набору знань з управління проектами, процес управління ризиками включає планування, ідентифікацію ризиків, якісний та кількісний аналіз, а також планування та управління реагуванням на ризики. Ціни на різні елементи наведені в таблиці 1.5 [18,20].

Таблиця 1.5

Елементи управління проектними ризиками

Елемент	Опис
Планування	Планування допомагає проектним групам краще зрозуміти, як виконувати заходи щодо управління ризиками в рамках проекту.
Виявлення ризиків	Виявлення ризиків показує, які ризики можуть вплинути на проект, включаючи детальне документування основних параметрів і впливу на проект.
Якісний аналіз	Проведення якісного аналізу ризиків пріоритизує ризики, дозволяє додатково проаналізувати їх, оцінити ймовірність та наслідки їх виникнення.
Кількісний аналіз	Кількісний аналіз ризиків включає чисельний аналіз впливу ідентифікованих ризиків на цілі проекту.
Планування реагування на ризики	Планування реагування на ризики включає розробку рішень і дій щодо розширення можливостей та зниження загроз цілям проекту.
Контроль ризиків	Контроль ризиків включає реалізацію планів реагування на ризики, відстеження змін у ризиках, моніторинг залишкових ризиків, виявлення нових ризиків та оцінку ефективності управлінської діяльності.

Джерело: складено автором на основі [18]

Керівництво Міжнародної асоціації з управління проектами (IPMA) з управління проектами приділяє значну увагу управлінню ризиками як одному з найважливіших елементів управління проектами. На додаток до зазначених елементів, IPMA фокусується на рентабельності проекту, залишкових ризиках, стратегіях і планах реагування на загрози і можливості, SWOT-аналізі, сценарному плануванні, аналізі чутливості і т. д.

Цікавим є так званий метод гнучкого управління проектами (APM), який фокусується на створенні інноваційних рішень. Ідея APM полягає у тому, щоб ітеративно представити продукти інвестиційного проекту. Таким чином, управління ризиками у великому проекті зазвичай є безперервним ітеративним процесом, що веде до виявлення, аналізу і, зрештою, оцінки та пріоритизації загроз. Процес управління ризиками у великому інвестиційному проекті представлено на рисунку 1.3 [18,21;22].

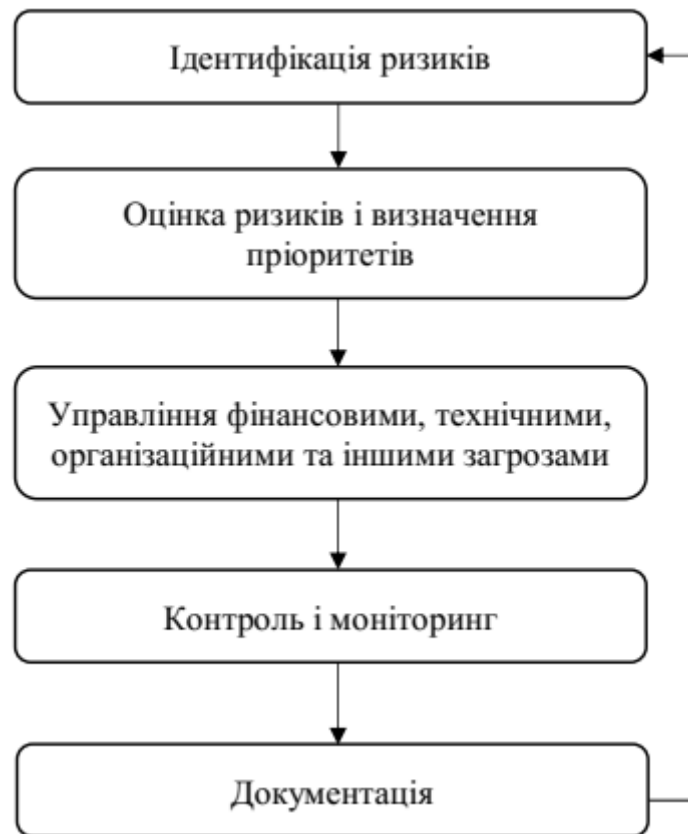

Рис.1.3. Процес управління ризиками у великому інвестиційному проекті

Джерело: складено автором на основі [18;22]

Цей ризик суттєво впливає на досягнення поставлених цілей та очікувану ефективність інвестиційного проекту. Рівень ризику залежить від складності проекту, досвіду і розміру компанії, ресурсів і т.д. це сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів, які роблять позитивний або негативний вплив на кінцевий результат проекту. Проте міжнародні організації та експертні групи запропонували різні критерії управління ризиками в інвестиційних проектах. Деякі з них були проаналізовані в таблиці 1.6 [18;22].

Таблиця 1.6

Стандарти управління ризиками для великих проектів

Стандарт	Загальний підхід	Процес управління ризиками
ISO: Міжнародна організація стандартизації	Ризик сприймається як вплив невизначеності для досягнення цілей; Відкритість до використання наявних можливостей; Прийняття впливу лідера та його політики; Мінімізація ризикованої діяльності; Зниження ймовірності негативних подій чи зміна їх наслідків.	Стратегічний аналіз довкілляу тих досягнення поставлених цілей; Розробка критеріїв ризику та їх оцінка; Адекватне керування ризиками; Комунікація та консультації; Моніторинг та контроль.
PRINCE 2: Проекти УКонтрольованих Середовищах	Управління ризиками розглядається як визначення та розуміння цілей проекту та пов'язаної з ним діяльності зацікавлених сторін; Управління ризиками повністю інтегроване з бізнес-цілями компанії чи організації; Стратегія управління ризиками має бути унікальною для кожного проекту; Управління ризиками є обов'язком керівного комітету та керівника проекту.	Виявлення ризиків; Категоризація; Призначення власника ризику; Оцінка імовірності негативного явища; Оцінка впливу заходи на проект; Визначення зони ризику (лінія допуску); Ідентифікація дій; Вибір найбільш відповідної дії; Балансування витрат на діяльність, пов'язану з ризиком, із витратами на подолання ризику.
COSO II: Комітет організацій-спонсорів Treadway Commission	Ризик розглядається як загроза, що перешкоджає створенню нових цінностей та знищує існуючі; Хороше управління проектними ризиками засноване на розумінні характеру та цілей компанії (обізнаність та чесність співробітників, робоче середовище).	Постановка цілей; Виявлення ризиків; Оцінка ризиків; Виявлення можливих дій щодо реагування; Інформація та комунікація; Контроль та моніторинг
PMI: Інститут управління проектами	Ризик сприймається як невизначеність, яка приносить певний негативний ефект; процес, комплексний підхід до інвестиційного проекту; Інформування та прийняття вдумливих заходів; Управління ризиками як незалежна сфера управління проектами.	Планування управління ризиками; Виявлення ризиків; Якісний аналіз (класифікація); Кількісний аналіз (вимірювання); Вжиття заходів чи стратегій реагування; Моніторинг та контроль.
FERMA: Федерація європейських асоціацій з управління ризиками	Чіткий поділ ризиків, пов'язаних із внутрішніми факторами та зовнішніми факторами (фінансовими, стратегічними, операційними, технічними тощо); Раціональний вибір прийнятих	Оцінка ризиків: аналіз, ідентифікація, опис, вимір; Інформування про проектні ризики та нові можливості; Прийняття рішень та їх виконання;

	методів управління ризиками з погляду ефективності та вартості.	Звітність та моніторинг.
COBIT: Цілі контролю для інформаційних та пов'язаних з ними технологій	Управління ризиками визначається як турбота про безпеку проекту, компанії чи організації; Основний акцент робиться на аудит та контроль; Висока важливість поінформованості найвищого керівництва.	Планування та організація; Прийняття та здійснення рішень; Всебічна підтримка; Моніторинг.

Джерело: складено автором на основі [18,19;22]

Як бачите, інвестиційна практика створила багато стандартів управління ризиками, кожен з яких має свої особливості, переваги та обмеження. Рішення про використання того чи іншого підходу повинно прийматися учасниками на основі конкретного проекту.

Методи управління ризиками проекту. Найбільш важливим питанням при аналізі інвестиційних проектів в умовах невизначеності є вибір методів та інструментів управління ризиками. Експерти з інвестицій пропонують методи управління проектними ризиками, такі як усунення, запобігання, страхування та поглинання ризиків. Усунення ризику, по суті, означає відмову від інвестиційного проекту або його істотну трансформацію, після якої ризик проекту зводиться до мінімуму. Оскільки усунення проектного ризику ґрунтується на детальному аналізі, експерти використовують різні інформаційні технології та інноваційні методи кількісного аналізу та якісної оцінки ризиків [20].

Контроль і профілактика - це, по суті, такі заходи, як навчання персоналу, закупівля спеціального обладнання, поліпшення управління процесами, реорганізація найбільш вразливих процесів і додатковий контроль якості таким чином, щоб учасники проекту могли найкращим чином впливати на фактори ризику і знижувати ймовірність негативних подій. Іншими словами, ця діяльність охоплює практично всі аспекти інвестиційних проектів.

Поглинання ризиків означає особливий спосіб здійснення проектної

діяльності, при якому відповідальність за збитки в разі негативних подій повністю лежить на учасниках проекту. Даний метод управління ризиками проекту в основному використовується, коли ризик невисокий або коли збиток в разі негативної події не робить істотного впливу на учасників проекту. Страхування ризиків дозволяє учасникам проекту знизити збитки, понесені в ході реалізації інвестиційних проектів, шляхом компенсації збитків зі спеціальних страхових фондів¹. Одним з найважливіших видів страхування при реалізації іноземних інвестиційних проектів є страхування інвестицій від політичних ризиків. Це може включати зміни в законодавстві, які негативно впливають на валютні операції, оподаткування, реінвестування доходів і вільне використання активів в рамках інвестиційних проектів. Крім того, страхування ризиків дозволяє компаніям захищати активи в районах, схильних до воєн та революцій. Страхування політичних ризиків також здійснюється кількома приватними організаціями, в тому числі спільно з державними установами [21].

Стандарти управління проектами. Стандарт управління проектами забезпечує основу для розуміння управління проектами та того, як воно забезпечує очікуваний кінцевий результат. Цей стандарт застосовується незалежно від галузі, місця розташування, масштабу чи підходів до впровадження, таких як прогнозування, гібридний підхід та адаптація. Що стосується взаємозв'язку між управлінням проектами та управлінням продуктами, то в цьому документі описується система, в рамках якої здійснюється управління проектом, а саме управління, можливі функції, середовище проекту та розгляд.

Методи управління портфелем, програмами, проектами та продуктами стають все більш взаємопов'язаними. Управління портфелем, програмами та продуктами виходить за рамки даного стандарту, але розуміння кожної практики та взаємозв'язку між ними є важливим для проектів, в яких продукт вдосконалюється. Продукт-це створений кінцевий продукт, який може бути визначений кількісно і може бути як самостійним кінцевим продуктом, так і

компонентом іншого продукту. Управління продуктами передбачає інтеграцію людей, даних, процесів та бізнес-систем для створення, підтримки та розвитку продуктів чи послуг протягом усього життєвого циклу. Життєвий цикл продукту-це послідовність етапів, що відображають еволюцію продукту від концепції до зростання та зрілості до виходу на ринок.

Управління продуктом-це програма або проект на будь-якому етапі життєвого циклу продукту, спрямований на створення або поліпшення певного компонента, характеристики або функціоналу (рис. 1.4). Перший продукт може бути результатом Програми або проекту. Протягом свого життєвого циклу нова програма чи проект можуть додавати або вдосконалювати певні компоненти, атрибути чи функції, що створюють додаткову цінність для клієнтів та організацій-спонсорів. У деяких випадках програма охоплює весь життєвий цикл продукту або послуги для безпосереднього управління прибутком і створення цінності для організації [22].

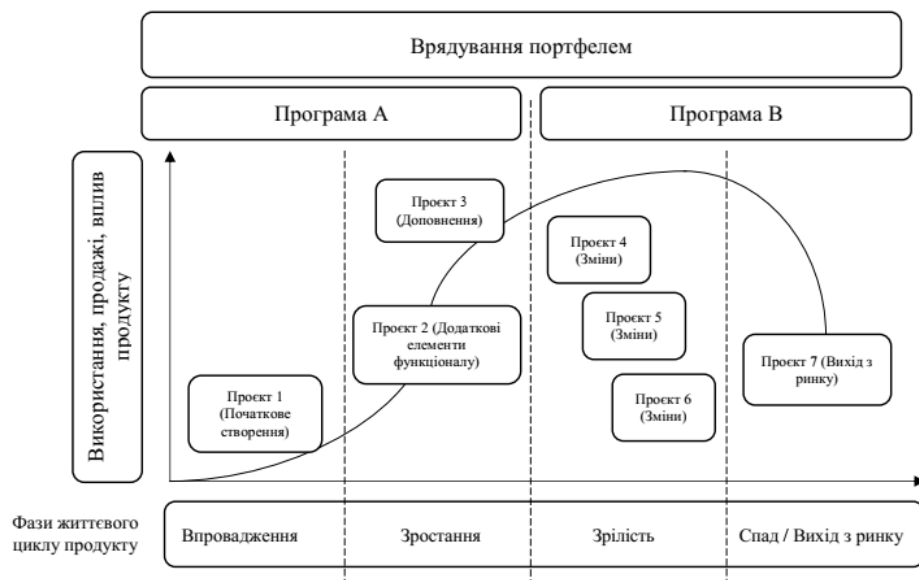

Рис. 1.4. Зразок життєвого циклу проекту

Джерело: складено автором на основі [22]

* Управління продуктом може здійснюватися в різних формах, включаючи, але не обмежуючись ними::

* Управління програмами в рамках життєвого циклу продукту. Цей підхід включає пов'язані проекти, підпорядковані програми та програмні операції. Для дуже великих або довгострокових продуктів 1 або більше етапів життєвого циклу продукту можуть бути досить складними, щоб вимагати проведення серії програм та спільного виконання проекту.

* Управління проектами в рамках життєвого циклу продукту. Такий підхід забезпечує контроль над розробкою і поліпшенням можливостей продукту в рамках поточної бізнес-діяльності. Управління портфелем-це індивідуальний процес, спрямований на вдосконалення та вдосконалення або досягнення інших унікальних кінцевих результатів у міру необхідності.

* Управління продуктом в додатку. При такому підході застосовується повний життєвий цикл продукту в рамках можливостей і рамок конкретної програми. Для досягнення конкретних переваг продукту затверджується ряд додаткових заходів

Програма або проект. Ці переваги можуть бути збільшені за рахунок застосування таких можливостей управління продуктами, як конкурентний аналіз, залучення клієнтів та їх захист [22].

Управління продуктом-це не тільки ще одна практика, що володіє власними знаннями, а й важливий момент інтеграції в рамках практики управління програмами та проектами. Вдосконалені програми та проекти, включаючи продукти, використовують комплексний підхід, що охоплює всі відповідні галузі знань та пов'язані з ними практики, методи та результати.

Принципи професії служать основними орієнтирами для розробки стратегії, прийняття рішень та вирішення проблем. Професійні стандарти та методології часто базуються на принципах. У деяких професіях цей принцип діє як закон або правило і, отже, є нормативним. Принцип управління проектами не є нормативним. Вони призначені для керівництва діями людей, залучених до проекту. Оскільки вони мають широку основу, існує багато способів, за допомогою яких окремі особи та організації можуть підтримувати дотримання цього принципу [22].

Принцип, хоча і не завжди, може відображати стандарти моральної поведінки, пов'язані з Кодексом етики. Етичні та професійні кодекси поведінки можуть бути прийняті окремими особами або професіями для встановлення вимог до моральної поведінки. Етичний та професійний кодекс поведінки Rmi базується на 4 цінностях, які були визначені як найважливіші для спільноти менеджерів проектів:

- * Відповідальність,
- * Повага,
- * Справедливість,
- * Чесність.

12 принципів управління проектами відповідають цінностям, визначеним в етичному та професійному Кодексі поведінки Rmi. Принципи і етичні норми не мають однакової форми, не повторюються, а скоріше доповнюють один одного.

Принципи управління проектами були визначені і розроблені за участю глобального співтовариства практиків управління проектами, що представляють різні галузі, культурні традиції та організації і мають досвід роботи з проектами різного типу. Численні відгуки сприяли створенню 12 принципів, які містять рекомендації щодо ефективного управління проектами [22]. Оскільки принципи управління проектами містять рекомендації, ступінь та спосіб їх застосування залежать від контексту організації, проекту, вдосконалення, проектною команди, зацікавлених сторін та інших факторів. Ці принципи є внутрішньо послідовними, тобто вони не суперечать іншим принципам. Але на практиці ці принципи можуть перетинатися. Наприклад, рекомендації щодо подолання складності включають інформацію, яка може допомогти вам розпізнати, оцінити та оптимізувати системні взаємодії, а також реагувати на них.

Реагування на ризики.

Принципи управління проектами також можуть перетинатися із загальними принципами менеджменту. Наприклад, і проекти, і підприємства,

як правило, спрямовані на створення цінності. Методи реалізації проекту можуть дещо відрізнятися на відміну від операційної діяльності, але основні принципи, пов'язані з цінностями, можуть застосовуватися в обох випадках [22].

Формулювання цих принципів наступна: бути працьовитим, шанобливим і турботливим керуючим; створити середовище співпраці для проектної команди; ефективно взаємодіяти із зацікавленими сторонами; зосередитися на цінності; розпізнавати, оцінювати системні взаємодії та реагувати на них; проявляти лідерські якості; адаптуватися відповідно до контексту; впроваджувати якість процесів і покращувати їх; долати труднощі; оптимізувати реагування на ризики; вибирати адаптивність і гнучкість; вносити можливі зміни для досягнення прогнозованого майбутнього стану [22].

Тому, що стосується підходу до поділу етапів реалізації інвестиційних проектів, необхідно звертати увагу на особливості та умови їх реалізації. Оптимальні терміни, відведені для кожного етапу реалізації проекту, впливають на правильне витрачання коштів і підвищують загальну ефективність проекту.

1.3. Оцінка ефективності управління інвестиційним проектом із запуску нового виробництва

Багато проблем формування інвестиційних процесів в сучасних умовах обумовлені відсутністю розвиненої системи оцінки ефективності інвестиційної політики. Дана система забезпечує ефективну взаємодію менеджменту на всіх рівнях, починаючи з підприємства і охоплюючи всі рівні влади. Вона формулює ці принципи: принцип послідовності, принцип пріоритету, принцип ефективності, принцип сталості і принцип контролю [23].

Основною метою формування інвестиційного портфеля є реалізація

інвестиційної політики, розробленої для компанії. При формуванні інвестиційного портфеля інвестори ставлять перед собою такі цілі:

Досягти необхідного рівня прибутковості-отримувати дохід від інвестицій із заданою періодичністю;

Збільшити-забезпечується за рахунок інвестування коштів, для яких характерне збільшення їх вартості з плином часу;

Мінімізувати інвестиційний ризик-підвищити надійність інвестицій;

Забезпечення достатньої ліквідності інвестиційних коштів-швидка конвертація інвестицій у готівку [23].

І. Д. Анікіна пропонує концепцію інвестування в промислові підприємства, що складається з 7 етапів:

Відбір проектів для включення в інвестиційний портфель. На даному етапі відбувається пошук варіантів реальних інвестиційних проектів;

Оцініть вплив реалізації кожного інвестиційного проекту на досягнення стратегічних цілей компанії і ранжируйте проекти за ступенем впливу на стратегічні цілі компанії;

Визначається оцінка проекту. На основі аналізу і розрахунків, що характеризують корисність і ефективність проекту, визначається оцінка проекту і використовується в якості критерію інвестиційної привабливості;

Приймаються попередні рішення щодо формування інвестиційного портфеля з найбільш ефективних інвестиційних проектів;

Перевірка проекту на відповідність ресурсним обмеженням (трудовим, матеріальним, фінансовим і тимчасовим);

Оцінка інтересів зацікавлених сторін та відповідність показникам та інтересам проекту;

Оцінка інвестиційного портфеля як цілісного, масштабного проекту [24].

Пропонований підхід застосуємо також до інвестицій в різні галузі економіки.

Вибір способу формування інвестиційного портфеля підприємства

визначається в залежності від завдань інвестора. Сучасна концепція підвищення ефективності інвестицій підприємств заснована на дотриманні наступних економічних умов:

Прибутковість-інвестор отримує максимально можливий прибуток від інвестиційної компанії;

Окупність вкладень інвестора в проект;

Співвідношення і ступінь достатності власних коштів інвестора до позикових коштів;

Відповідність якісних і кількісних характеристик фінансових, трудових, тимчасових та інших ресурсів;

Керований інвестиційний ризик;

Дотримання графіка етапу планування реалізації інвестицій підприємством.

Далі ми розглянемо підхід до організації процесу оцінки ефективності інвестиційного проекту підприємства. Як правило, робота з планування та оцінки інвестиційних проектів на підприємстві організована не в повній мірі. Це пов'язано з тим, що проект різноманітний, а створення постійного підрозділу обходиться дорого. Крім того, без формування команди призначається менеджер напрямку, відповідального за реалізацію інвестиційного проекту, що не тільки значно ускладнює взаємодію між учасниками, а й сприяє злагодженій роботі проекту та зацікавленості в його якнайшвидшій реалізації [25].

Інвестиції в створення і відродження здійснюються у формі капіталовкладень. Методологічною основою для аналізу, оцінки та розгляду інвестиційних проектів є кілька документів:

Методологія ЮНІДО (підрозділи організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку країн з ринковою економікою, що формується).

Підхід Світового банку.

Методичні рекомендації щодо оцінки ефективності інвестиційних проектів. Розглянемо, як оцінити ефективність інвестиційного проекту.

Нині з метою оцінки інвестування підприємств застосовуються такі методи (рис. 1.5).

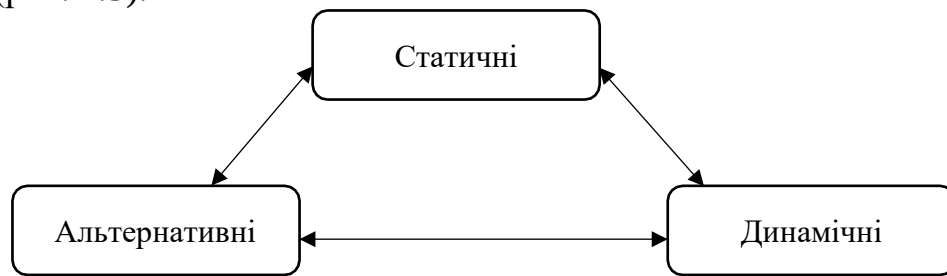

Рис. 1.5. Методи оцінки ефективності інвестування підприємств
Джерело: складено автором на основі [25]

Кожен з представлених методів має як переваги, так і недоліки.

Перевагою статистичного методу є простота алгоритму розрахунку. Основним недоліком є можливість оцінки рентабельності після закінчення терміну окупності і навіть неможливість використовувати її при розрахунку ефективності проектів, пов'язаних зі створенням нових продуктів.

Альтернативним методом є: Метод скоригованої приведеної вартості; Метод доданої вартості; Фактично необов'язковий спосіб.

Метод скоригованої приведеної вартості дозволяє розділити грошові потоки на кілька складових. Таким чином, ефективність оцінюється індивідуально, з урахуванням вартості страхування ризиків, а також виділених субсидій і пільг. Цей метод є найбільш ефективним для оцінки інвестиційних проектів з кількома джерелами фінансування.

Основним недоліком методу скоригованої теперішньої вартості є необхідність вивчення значного обсягу додаткових даних. Він обчислюється як чистий актив (NPV) плюс теперішня вартість (PV).

Метод доданої вартості дозволяє оцінити прибутковість інвестицій, яка повинна перевищувати середньозважену вартість капіталу. Основною перевагою цього методу є можливість визначення неефективного використання коштів інвестиційного проекту. Недоліком є неможливість формування прогнозів для проектів зі складними грошовими потоками, в яких необхідно враховувати фактор часу. Він розраховується як різниця між

доходом від продукту та вартістю ресурсів, витрачених на виробництво [26].

Фактичний необов'язковий метод дозволяє оцінити об'єкт інвестування, створений або придбаний протягом тривалого часу. Розраховується за формулою (1.1):

$$C = \frac{IC}{(1+r)^t} * (PI - 1)$$

де C – вартість реального опціону;

IC – інвестований капітал; r – ставка дисконту;

t – термін дії опціону;

PI - Очікуване значення індексу прибутковості.

Головна перевага цього методу в тому, що ви можете оцінити весь проект цілком.

Динамічні методи також називаються знижками, що означає, що вони базуються на теорії часової вартості грошей.

Основними показниками для оцінки ефективності інвестиційного проекту з використанням динамічного методу є чиста реальна (поточна) вартість, термін окупності проекту та індекс рентабельності [27].

Чиста реальна вартість (NPV – Net Present Value) – це різниця між сумою грошових надходжень від реалізації інвестиційного проекту, дисконтованих до поточного моменту часу, і сумою дисконтованих до поточного часу вартості всіх витрат, необхідні реалізації цього проекту. Формула розрахунку NPV має вигляд (формула 1.2):

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+i)^t} - I_0$$

де CF_t – дисконтований потік коштів; i – ставка дисконтування;

t – рік розрахунку;

n – період дисконтування; I₀ - Початкові інвестиції.

Критерієм для оцінки проекту є знак чистої реальної вартості (NPV). Якщо NPV > 0, то проект приймається, якщо NPV < 0, проект відкидається.

Дисконтування-це визначення величини грошового потоку, пов'язаного

з майбутнім періодом. З економічної точки зору, ставка дисконтування - це норма прибутку на інвестиційний капітал, яку вимагають інвестори. Використовуючи ставку дисконтування, можна визначити суму, яку інвестор повинен заплатити сьогодні за право отримувати майбутній передбачуваний дохід [28].

Внутрішня норма доходності (IRR – Internal Rate of Return) – це норма доходності, коли чиста реальна ціна дорівнює нулю, тобто, дисконтований за цією ставкою грошовий потік від проекту дорівнює початковим інвестиціям у проект.

Основними передумовами цього є припущення у тому, що: спочатку здійснюються витрати і тільки потім грошові надходження; грошові надходження можуть змінювати знак лише один раз (регулярність грошового потоку) (формула 3):

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} - I_0 = 0$$

де CF_t - дисконтований потік коштів; t – рік розрахунку;

n – період дисконтування; I_0 - Початкові інвестиції.

Цей критерій також дозволяє інвесторам оцінити доцільність інвестування в інвестиційні проекти, які оцінюються в порівнянні з інвестиціями за ринковими ставками. Якщо ринкова процентна ставка вище, ніж IRR, то використання альтернативних інвестицій дозволить інвесторам отримати значний прибуток. В іншому випадку він зміг би заробити більше, інвестуючи в оцінювані проекти [26].

Індекс прибутковості (PI – profitability index) – показує відносну прибутковість проекту чи дисконтовану вартість грошових надходжень від проекту з розрахунку на одиницю вкладень. Він розраховується як ставлення дисконтованого грошового потоку від проекту до величини початкових вкладень. Умовою прийняття або прийняття проекту до реалізації є значення PI:

$$PI = \sum_{t=1}^T \frac{CF_t(1+i)^{-t}}{I_0}$$

де CF_t – дисконтований потік коштів; i – ставка дисконтування;

t – рік розрахунку;

T – період дисконтування;

I_0 - Початкові інвестиції. Умови прийняття проекту:

- якщо $PI > 1$, то проект слід ухвалити;
- якщо $PI < 1$, то проект слід відкинути;
- якщо $PI = 1$, проект перебуває у ситуації байдужості, проект не

прибутковий, а й збитковий.

Термін окупності (PP – pay-back period) – термін від дня початку фінансування інвестування підприємств до дня, коли різниця між накопиченою сумою чистого прибутку з амортизаційними відрахуваннями та обсягом інвестиційних витрат набуває позитивного значення (формула 1.5):

$$\sum_{t=1}^{PP} \frac{CF_t}{(1+i)^t} = I_0$$

де CF_t - дисконтований потік коштів; i – ставка дисконтування;

t – рік розрахунку;

I_0 - Початкові інвестиції.

Умовою прийняття проекту до реалізації є те, що у проекту є термін окупності. Значення терміну окупності має перевищувати термін дії проекту. Для стандартних проектів простий термін окупності менше дисконтованого терміну окупності [25].

Недоліки динамічних методів: Складність визначення норми доходу в разі негативних значень; Питання про нормативні характеристики показників чистого дисконтованого доходу вивчений недостатньо, і проект вважається дійсним при значенні $NPV > 0$.

При цьому, наскільки віддалення від нульового значення змінює оцінку ефективності проекту, досі не обґрунтовано [24].

Систематизуємо аналіз методів оцінки ефективності інвестиційних проектів підприємств у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Методи оцінки ефективності інвестиційних проектів підприємств

Критерії оцінки	Статичні методи	Альтернативні методи	Динамічні методи
Прибутковість	Оцінюється	Оцінюється	Оцінюється
Повернення вкладень	Оцінюється	Оцінюється	Оцінюється
Співвідношення та достатність власних та позикових коштів інвестора	Оцінюється	Оцінюється	Оцінюється
Врахування ризику вкладень	Не оцінюється	Оцінюється виключно для проекту в цілому	Не оцінюється
Дотримання графіка запланованих етапів реалізації	Не оцінюється	Не оцінюється	Не оцінюється

Джерело: складено автором на основі [24,25,26,27]

Отже, кожен розглянутий метод має як переваги, так і недоліки. Недоліки в інвестиційних умовах підприємства формують ризики при прийнятті рішень. Оскільки виникнення ризиків пов'язане з відстрочкою здійснення інвестицій, врахування невизначеності має бути невід'ємним фактором при оцінці ефективності інвестицій. При створенні та реалізації інвестиційних проектів слід враховувати економічні, фінансові, соціально-екологічні, політичні, нормативні, природні та кліматичні ризики. Крім того, в діючій методології слабо опрацьовані методи оцінки, що враховують етапи реалізації проекту.

Висновки до розділу 1

Інвестиції є основою для регулярного оновлення та розширення виробничого капіталу. Вони відіграють важливу роль не тільки для підприємства, але і для країни в цілому, прискорюючи науково-технічний прогрес, підвищуючи якість продукції і збалансовано розвиваючи всі галузі економіки. Підготовка і виведення на ринок нових видів продукції, підвищення якості, використання нових матеріалів, енергозбереження неможливі без інвестицій.

Проаналізовано 4 напрямки трактування поняття "інвестиції" та виділено 5 основних класифікаційних типів інвестицій. Певна роль інвестицій в забезпеченні ефективності підприємства. Також враховується поділ інвестиційної діяльності за спрямованістю та її особливості. Створення інвестиційних механізмів, що забезпечують реалізацію можливостей і привабливість інвестицій для їх розвитку, має важливе значення для підвищення конкурентоспроможності на ринку, мотивації діяльності і, звичайно ж, для розвитку підприємств.

При цьому враховується сутність інвестиційної привабливості підприємства і сукупність факторів, що визначають особливості інвестиційної підтримки розвитку міжнародної діяльності. Інвестиційна привабливість підприємства відіграє важливу роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства і зміцненні економіки країни в цілому. Оцінивши привабливість інвестицій, можна виявити і усунути недоліки в діяльності компанії і сформулювати інвестиційну політику для підприємства.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ»

2.1. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення

Від початку повномасштабного вторгнення Росії держава Україна отримала фінансову підтримку з боку міжнародних партнерів у розмірі \$66 млрд на жовтень 2023 року: \$31 млрд у 2022-му, \$35 млрд за 10 місяців 2023 року, згідно з даними Міністерства фінансів. На внутрішньому ринку Україна запозичила \$13 млрд від продажу ОВДП. [12]

На 2024 р. очікується надходження \$42 млрд фінансової допомоги від партнерів. Очікування Нацбанку на 2024 рік скромніші – \$38,6 млрд. На рівні українського бізнесу залучення такого обсягу фінансування видається неможливим завданням. Великий бізнес мав «подушку безпеки» до початку повномасштабної війни та стійко витримав форс-мажорні обставини. До того ж після поновлення банківського кредитування доступ до фінансування мали саме лідери ринку. [12]

Малий та середній бізнес (МСБ) у плані фінансування мав покладатися на власні сили, допомогу більших партнерів чи міжнародних фінансових організацій. Сьогодні держава стимулює банки видавати кредити за програмою «5-7-9», також є пропозиції до 14 % річних у гривні. За час воєнного стану таких пільгових кредитів видали бізнесу на \$4,4 млрд. Додатково МСБ має змогу звертатися до міжнародних організацій щодо грантової підтримки, навчання власників бізнесу, розвитку експортного потенціалу.

За 2022-2023 рр. основними закордонними інвесторами в корпоративному сегменті виступали компанії (бренди), що вже мали потужності в Україні на момент повномасштабного вторгнення рф. Серед

них: Carlsberg, Cersanit, Kronospan, Laude, Nestle, Phillip Morris, Velux. Переважна більшість зазначених міжнародних корпорацій виділяли кошти на релокацію виробництва, ремонт пошкоджених об'єктів, соціальні проєкти. Як правило, такі компанії користувалися (і користуються) послугами «інвестняні» – Офісу з залучення та підтримки інвестицій (UkraineInvest). [12] Ще низка корпорацій оголосили про наміри реінвестувати кошти в Україну для підтримки своїх активів: ArcelorMittal, Bayer, CRH, Fixit, Kingspan, Onur Group, Unilever.

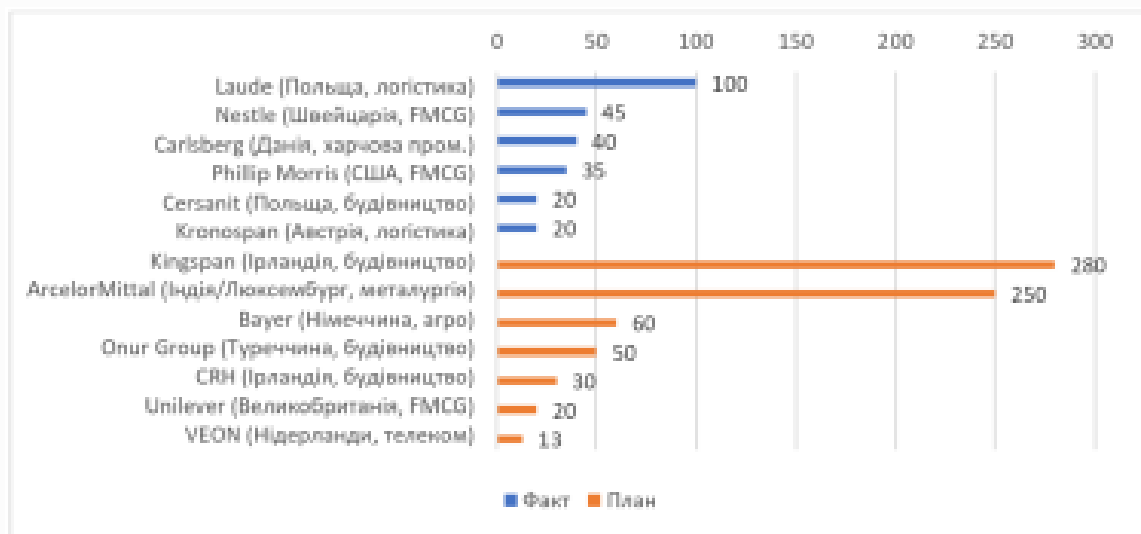

Рис. 2.1 Реінвестиції в Україні від початку воєнного стану, \$ млн
Дані: AIN, Inventure, UkraineInvest, Forbes

Якщо говорити про нові інвестиції, є високий інтерес до українських компаній на венчурному ринку. Такі сегменти, як military tech, mental health, demining, medical tech, agro tech та інші, отримали сильний поштовх для розвитку в Україні. Таких інвесторів цікавить високий потенціал зростання вартості стартапів та інноваційних компаній з виходом на міжнародні ринки. Серед великого інвестиційного капіталу інтерес до інвестування в Україну зараз дуже фокусний. Ми всі знаємо про успіх Horizon Capital в залученні \$298 млн для інвестицій в український бізнес, хоча першою інвестицією нового фонду стала компанія Preply, яка має українських засновників та

активно розвивається у світі, а не в Україні. Беззаперечний фокус міжнародного бізнесу на оборонну промисловість в Україні. Такі корпорації, як BAE Systems (Велика Британія), Baykar (Туреччина) та Rheinmetall (Німеччина), вже розпочали будівництво заводів на території України. Планові інвестиції мають перевищити \$300 млн. І це лише початок у цьому сегменті. Зацікавленість в інвестиціях у будівельну галузь зазначали в Rolls-Royce (Велика Британія), Chicago Atlantic (США) та Wasatch Group (США). Планові інвестиції можуть перевищити \$250 млн. [12]

Однак, інвестувати в Україну готуються не лише міжнародні компанії. Український бізнес вже це робить. Зокрема проєкти відновлення чи розширення власних потужностей, будівництво логістичних центрів. Український бізнес також готовий фінансувати суміжний бізнес або шукати синергію з поточними напрямками в Україні. «ОККО», «МХП» чи «Нова Пошта» – яскраві приклади інвестиційного фундаменту всередині країни. Так, корпорація «ОККО» інвестує в будівництво заводу з виробництва біопалива та біодизелю, щоб мати власну сировину на момент вступу України в ЄС. В «МХП» ще до війни почали (й продовжують зараз) інвестувати в бізнеси, які розширюють кулінарну експертизу компанії, як приклад компанія Foodz – оператор мережі «дарк-кітчен» і віртуальних ресторанів. «Нова Пошта», попри фізичні втрати терміналів на Харківщині та у Миколаєві, розвиває мережу логістичних центрів в Україні й підтримує розвиток індустріальних парків. У цілому, український великий бізнес відкритий до переговорів щодо фінансування чи інвестицій сторонніх проєктів (бізнесів), якщо така операція дозволить: розширити долю на локальному ринку; розширити або удосконалити експортні потужності; отримати синергію або переваги для вже наявного бізнесу. [12]

За даними Національного банку, протягом 2023 року приплив прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну становив \$4,25 млрд. Це в 7,6 рази більше, ніж обсяг інвестицій за 2022 рік, але на 42% менше, ніж 2021 року. Загалом приплив ПІІ у 2022 році був на рівні 2016–2018 років. Тоді Україна

отримувала від іноземних інвесторів у діапазоні \$3,7–4,7 млрд щорічно. Проте навряд чи можна говорити про справжнє (реальне) відновлення інвестування з-за кордону. Основний приплив капіталу генерує бізнес, який працює і реінвестує одержаний прибуток. Тож якими «порціями» та звідки надходили інвестиції з-за кордону в Україну, вивчив Mind.

Розподіл вкладень за напрямками був такий: \$3,8 млрд – це інструменти участі в капіталі, \$0,5 млрд – боргові інструменти. Тобто понад 90 % інвестицій протягом 2023 року надійшло до капіталу українських компаній. Причому із цієї суми майже \$3,2 млрд – реінвестування прибутку. Це пояснюється обмеженнями на виведення капіталу з України, на репатріацію дивідендів – у тому числі. Ті компанії, які одержали прибуток, але не змогли його розподілити серед власників (акціонерів), повернули ці гроші в бізнес як реінвестиції. [13]. До речі, сума реінвестованих доходів 2023 року була майже в 10 разів більша, ніж у 2022-му, і на 36% менша, ніж у 2021 році.

Рис. 2.2. Обсяг ПІІ в Україну у 2018-2023 рр.

Джерело: Дані НБУ

У 2019 році реінвестування доходів було на такому самому рівні, як і 2023 року. Але тоді частка реінвестицій становила приблизно 54% всіх ПІІ, паралельно із цим інвестори активно вкладали ресурси в капітал компаній

безпосередньо. Тоді як у 2023 році частка реінвестицій перевищила 74%, а частка інших інструментів участі в капіталі становила лише 15% загального обсягу ПІІ. Якщо проаналізувати напрямки реінвестування, то 20% доходів повертається до банківського сектору, а 80% – до інших сфер економіки. Запас або накопичення ПІІ на початок 2024 року становив \$55,2 млрд. Це на 6,3% більше, ніж на початок 2023 року, і на 16,5% менше, ніж на початок 2022 року. [13].

За даними податкового комітету Верховної Ради, накопичені ПІІ, якщо порівнювати їх обсяги з країнами Центральної та Східної Європи, залишаються на низькому рівні. Наприклад, у Польщі сума запасу ПІІ за підсумками 2022 року становила \$270 млрд, що вп'ятеро більше, ніж в Україні. Та й в загалом по щорічному припливу інвестицій ми також відстаємо від багатьох інших країн. За даними Світового банку (СБ) за 2022 рік, та сама Польща отримала \$35 млрд ПІІ, Чехія – \$10,5 млрд, Німеччина – \$47,3 млрд, Франція – \$105,4 млрд ПІІ. [13].

Рис. 2.3. Накопичений запас ПІІ на 01.01.2024 р.

Джерело: дані НБУ

Щодо структури накопичених інвестицій, то за підсумками 2023 року \$37,1 млрд, або 68,4%, становили інвестиції в капітал компаній і підприємств, а трохи більше \$17,1 млрд, або близько 31,6%, – інвестиції в

боргові інструменти. Це означає, що іноземні інвестори, як і раніше, не поспішають в Україну. Воно й зрозуміло: воєнні ризики вкрай високі, що не лише ускладнює ведення бізнесу, а й не дає змоги спрогнозувати перспективи повернення інвестицій в осяжному майбутньому. [13].

Водночас власники бізнесу, що працює, не залишають свої компанії в Україні напризволяще, що помітно за обсягами реінвестицій. Та й загалом бізнес-активність зберігається на прийнятному рівні. За даними опитування підприємств, Індекс очікувань ділової активності (ІОДА) за березень зріс проти лютого відразу на 4,5 пункту – до 52 пунктів. [13].

Рис. 2.4. Реінвестування доходів у 2015-20232 рр., млн. \$

Джерело: дані НБУ

Проте для відновлення повноцінного інвестування потрібне закінчення бойових дій. Це є ключовим чинником, який стане позитивним сигналом для іноземних інвесторів. За оцінками податкового комітету парламенту, для сталого розвитку після війни Україні потрібно буде залучати щонайменше \$10–15 млрд ПІІ на рік, що «не є якимось нездійсненим показником».

Ну а наразі інтерес інвесторів сконцентований переважно в таких сферах, як ВПК, виробництво будматеріалів, сільське господарство та FMCG.

Це ті галузі, які попри війну продовжують розвиватися та генерувати прибутки.

Унаслідок розгортання рф повномасштабної війни проти України припинила роботу більш як третина промислових підприємств [14]. За оцінками Київської школи економіки, з початку війни до вересня 2022 р. було пошкоджено та зруйновано 412 промислових підприємств, з урахуванням великих та середніх об'єктів у східних та південних областях України [15]. За підсумками 2022 р., загальна сума прямих збитків підприємств оцінюється у 13 млрд дол. США [16].

Відбудова зруйнованих виробничих потужностей підприємств потребує значних обсягів інвестицій. За даними спільної оцінки, оприлюдненої 23 березня 2023 р. урядом України, Групою Світового банку, Європейською Комісією та ООН, потреби України на відновлення і відбудову зросли до 411 млрд дол. США. Очікується, що витрати на реконструкцію та відновлення розтягнуться на десять років і відбуватимуться за рахунок як державних, так і приватних коштів. [17].

Власні кошти українських підприємств є обмеженими. За дев'ять місяців 2022 р. 43,5 % підприємств промисловості України отримали збитки на суму 118 млрд грн. За аналогічний період 2021 р. вітчизняні підприємства мали 392,7 млрд грн прибутку; прибутковими були 75,4 % підприємств. [17].

Банківське кредитування підприємств на інвестиційні цілі в умовах війни є високо ризикованим для банківських установ. А споживачам банківських кредитних послуг пропонують малопривабливі умови їх отримання: середньозважена процентна ставка депозитних корпорацій за кредитами у переробній промисловості в лютому 2023 р. становила 18,5 % (у середньому по економіці – 17,1 %). [17].

Важливим механізмом стимулювання інвестиційної діяльності у промисловості є державна підтримка у вигляді компенсації частини відсоткової ставки, надання державних гарантій за кредитами тощо. Так, реалізується програма в рамках проєкту «Доступні кредити 5–7–9 %». За

цією програмою держава компенсує суб'єктам підприємництва частину кредитного навантаження; кредити можуть видаватися на інвестиційні цілі або на поповнення оборотного капіталу підприємств. [17].

Проте наразі програма доволі слабо стимулює інвестиційну діяльність – на інвестиційні цілі на 2023 р. виділено 10,9 млрд грн. З огляду на пріоритетність цілей фінансування поточного періоду найбільше підприємці взяли антикризових кредитів – 62,3 млрд грн, а також кредитів на антивоєнні цілі – 51,6 млрд грн; на рефінансування попередньо отриманих кредитів взято 28,7 млрд грн. [17].

Постановою КМУ «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723» програму розширено на підприємства, зруйновані під час війни. Підприємці таких підприємств можуть отримати кредит на відновлення виробничих потужностей під 9 % річних терміном до п'яти років на суму до 60 млн грн. Виконання зобов'язань за такими кредитами частково (до 80 %) забезпечено державною гарантією [18]. Нове або оновлене підприємство не може розташовуватися ближче ніж за 50 км до лінії бойових дій.

Для оптимізації бюджетних видатків 14 березня 2023 р. ухвалено Постанову КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва» [18]. Скасовано програму фінансування під 0 % річних (виключено фінансування з метою запобігання та подолання наслідків пандемії COVID-19 та воєнної агресії, у тому числі, рефінансування таких кредитів), збільшено базову ставку, а компенсаційну ставку збільшено до 5-7-9 % річних.

Україні важливо посилити інвестиційну спрямованість програми «Доступні кредити 5-7-9 %». Для цього потрібно:

а) передбачити у Програмі зниження компенсаційної відсоткової ставки (у межах чинних значень і термінів кредитування) для підприємств,

які демонструють ефективність у реалізації інвестиційного проєкту, що підтверджується відповідними показниками звітності про їхню фінансово-економічну діяльність; [18].

б) ініціювати внесення змін до Постанови КМУ «Про надання фінансової державної підтримки» від 24 січня 2020 р. № 28, визначивши, що уповноважений банк, на основі проведення аналізу звітності суб'єкту підприємництва, періодично здійснює відповідне корегування компенсаційної відсоткової ставки;

в) дослідити ефективність реалізації Програми (кредитування підприємств промисловості на інвестиційні цілі), критеріями якої можуть бути результати зіставлення показників державних видатків на Програму і бюджетних надходжень від упроваджених інвестиційних проєктів, а також досягнення макроекономічних цілей (кількість створених робочих місць, обсяги реалізованої продукції, зокрема інноваційної тощо); [18].

г) оприлюднювати на сайті Міністерства не лише кількісні показники реалізації Програми (кількість підприємців, які отримали кредити, суми кредитів), як це здійснюється нині, але й якісні – за результатами проведеного аналізу;

г) за результатами аналізу ефективності реалізації Програми опрацювати питання щодо розроблення додаткових, доступних і привабливих для учасників, умов кредитування.

Нині в межах законодавчого і нормативно-правового поля діють такі інвестиційні стимули.

1 Державна підтримка великих інвестиційних проєктів для залучення в економіку України стратегічних інвесторів у спосіб [19]:

- звільнення від сплати податку на прибуток підприємств та мита при ввезенні на митну територію України нового устаткування (обладнання);
- надання права на користування земельною ділянкою для реалізації інвестиційного проєкту зі сплатою орендної плати за спеціальними умовами;

- забезпечення об'єктами суміжної інфраструктури (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації тощо) завдяки будівництву / реконструкції такої інфраструктури за кошти держави.

При цьому загальний обсяг державної підтримки не має перевищувати 30 % від суми інвестицій у проєкт; розмір інвестицій в об'єкти інвестування протягом строку реалізації інвестиційного проєкту зі значними інвестиціями має перевищувати суму, еквівалентну 20 млн євро.

2. Підтримка розвитку індустріальних парків (ІП); цьому сприятиме реалізація таких ініціатив:

- внесення змін до Митного та Податкового кодексів України [20];
- звільнення від імпортного ПДВ та ввізного мита на обладнання за переліком кодів УКТЗЕД; звільнення від податку на прибуток на десять років; уповноваження органів місцевого самоврядування надавати пільги у сплаті місцевих податків;
- затвердження механізму використання вивільнених від оподаткування коштів для учасників індустріальних парків [21]; вивільнені кошти можна спрямовувати на розвиток діяльності учасника ІП за такими напрямками: створення чи переоснащення матеріально-технічної бази; збільшення обсягу виробництва; упровадження новітніх технологій;
- визначення механізмів фінансування облаштування ІП та компенсації відсоткової ставки за кредитами на облаштування або здійснення господарської діяльності в їх межах [22,23,24].

Для активізації інвестиційної діяльності реалізуються такі ініціативи.

1. Ухвалення в першому читанні проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» (реєстр. № 8138 від 19.10.2022), яким пропонується знизити поріг для державної підтримки з 20 до 12 млн євро, розширити дію закону на інші сектори економіки, зменшити вимогу щодо кількості робочих місць, котрі потрібно створити в межах реалізації

інвестиційного проєкту. Зазначені зміни спростять умови допуску стратегічних інвесторів.

2. Розроблення проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо особливостей регулювання земельних відносин для забезпечення швидкої реалізації інвестиційних проєктів, спрямованих на відновлення економіки України під час дії воєнного стану та у відбудовний період» (реєстр. № 7711 від 29.08.2022), яким пропонується: визначити вимоги до інвесторів, котрі матимуть доступ до спрощеної процедури інвестування; окреслити критерії до інвестиційних проєктів відновлення економіки; спростити процедури одержання у користування земельної ділянки державної, комунальної або приватної власності; спростити процедури започаткування будівництва.

3. Затвердження Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік[10], яким зокрема передбачено:

- запровадження моделі екоіндустріального парку, підвищення ефективності функціонування ІП, мінімізація їх впливу на навколишнє природне середовище;
- сприяння ефективному залученню та використанню довгострокового фінансування від Європейського інвестиційного банку для реалізації проєктів економічного і соціального розвитку України;
- розроблення механізму інвестування зароблених трудовими мігрантами за кордоном коштів для стимулювання їх повернення в Україну;
- вироблення податкового механізму реінвестицій у капітальні витрати для оновлення пошкодженого, втраченого, застарілого, зношеного виробничого обладнання;
- створення умов для припливу технологічних компаній в Україну та співпраці іноземних замовників із вітчизняними;
- формування ключових напрямів взаємодії з Організацією економічного співробітництва та розвитку, зокрема з питань заохочення

екологічних (зелених) інвестицій та сталого управління природними ресурсами.

Варто зазначити, що потреби воєнного часу і повоєнної відбудови економіки вимагають чіткішого окреслення у Плані пріоритетних дій Уряду на 2023 рік напрямів і кроків щодо створення умов для інвестування переробних підприємств. Запуск цього процесу сприятиме потужному позитивному синергетичному ефекту у суміжних галузях (сільському господарстві, транспорті, енергетиці тощо), пришвидшенню реформ у всіх сферах, стимулюванню структурних змін в економіці.

Важливо активізувати діалог щодо розширення доступу до фінансових інструментів, програм фінансової і технічної підтримки ЄС (у контексті використання можливостей, які надає Україні статус країни-кандидата на вступ до ЄС, підтримки ЄС України у повномасштабній війні з РФ – з метою залучення інвестицій в українські проекти для відбудови промислового потенціалу України), а також щодо участі донорських організацій ЄС у приватних інвестиційних проєктах.

Для України можливості співпраці з ЄС у залученні інвестицій полягають в отриманні доступу до фінансових інструментів та платформ, програм фінансової підтримки ЄС. Розглянемо деякі з них.

Єдиний передвступний інструмент фінансової допомоги – ІРА (Instrument for Pre-Accession Assistance), спрямований на підтримку реформ у спосіб надання фінансової й технічної допомоги. Загальна сума видатків чинної версії такого інструменту (ІРА III) становить близько 14,2 млрд євро. Пріоритетними напрямками фінансування за цією програмою є, зокрема, економічне зростання; переваги надаються малому та середньому підприємництву.

Програма «Єдиний ринок» [25] з бюджетом 4,2 млрд євро, яка розрахована на сім років (2021–2027 рр.). На початку 2 березня цього року Україна підписала угоду з Європейським союзом про участь у цій програмі. В рамках програми ЄС надасть 1500 грантів малим і середнім підприємствам

України для встановлення ділових відносин з партнерами з ЄС. Крім того, 430 грантів будуть надані молодим українським підприємцям, які хочуть вивчити досвід ведення аналогічного бізнесу в ЄС. Тепер контракт має бути ратифікований Верховною Радою України.

Проекти макрофінансової допомоги (МФД). У 2022 р. ЄС надав Україні макрофінансову допомогу розміром 11,6 млрд євро у вигляді кредитів і грантів для зміцнення стабільності та задоволення невідкладних потреб у фінансуванні [26]. У грудні 2022 р. Рада ЄС затвердила план надання Україні у 2023 р. регулярної МФД обсягом до 1,5 млрд євро щомісяця, на загальну суму 18 млрд євро [27]. Транші в рамках цього плану вже перераховано в січні (3 млрд євро) і березні (1,5 млрд євро). Новий пакет спрямовано не лише на короткострокову фінансову допомогу, нагальні потреби України, а й на повоєнне відновлення та підтримку країни на шляху до євроінтеграції.

Міжвідомча платформа координації донорської діяльності в Україні була створена в 2023/1/26 році. Учасниками цієї платформи є представники України, ЄС та країн G7, а також Секретаріат партнерської платформи фінансових інститутів, зокрема Європейського інвестиційного банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, міжнародного валютного фонду та Світового банку, розташовані в офісах у Брюсселі. і Київ, наданий українським урядом на базі приміщень, наданих Європейською комісією.

У той же час розвиток галузі в ситуації, коли ризики інвестицій і виробництва дуже високі, вимагає підтримки з боку держави. Подальші кроки з підтримки інвестиційної діяльності в промисловості повинні здійснюватися за такими напрямками: прискорення прийняття і ратифікації необхідних нормативно-правових актів, створення доступних умов кредитування для промислових підприємств з урахуванням передового міжнародного досвіду, введення стимулів для інвестування власних коштів підприємства в розвиток виробництва; активізація залучення іноземних інвестицій, популяризація і просування іноземних і вітчизняних підприємств.[28]

2.2. Характеристика ТОВ «Укрелеваторпром» та оцінка показників його діяльності

ТОВ «Укрелеваторпром» (термінал) розташований в Одеській області. Входить в компанію ADM з іноземними інвестиціями. Компанія «АДМ Трейдинг Україна» вирощує зерно, насіння соняшнику і продає соняшникову олію і борошно. Їй належать 6 лінійних елеваторів, один морський – ТОВ «Укрелеваторпром», один – річковий, а також оліє-екстракційний завод «АДМ-Іллічівськ». Елеватор «Укрелеваторпром» має потужності одноразового зберігання 168 000 > 206000 тон. Тип елеватора – портовий (портовий перевалочний зерновий термінал, призначений для прийому великих партій зернових культур і відвантаження на морські судна). Тип зберігання – металеві силоси (WESTEEL виробництва Канада).

На елеваторі працює очисне обладнання потужністю – 500 т / добу. У 2015 році здійснено Монтаж, налагодження, введення в експлуатацію системи автоматичного управління технологічними процесами на базі обладнання Siemens. Площа терміналу – 16910 тис. м². ПС з обробки сухих вантажів становить – 3000 тис. т. на рік. Площа відкритих складів – 16,91 кв. м. На території функціонує причал № 43. Довжина – 256,63 м. Глибина – 13,4 м. Групи культур, які обробляються в порту: зернові. Тип зберігання – металеві силоси (BEHLEN США). Потужність транспортного устаткування становить 500-1000 т / год. Елеватор здійснює завод прийом зерна потужністю 120 т / добу, завод відвантаження потужністю 1000 т/добу. (Одеса-Порт, Одеська залізниця). Також здійснюється відвантаження на корабель потужністю – 15000 т/добу Працює сертифікована лабораторія з перевірки якості зерна за всіма показниками. Транспортні засоби для на елеваторі виготовлено і поставлено компанією «Зернова столиця» і має потужність 600 тонн/год і включає ланцюгові транспортери. Технічне переоснащення вузла авто прийому було здійснено в 2017 році і дозволило збільшити кількість автомобілів, які приймаються за рахунок застосування

сучасних автомобілерозвантажувачів і збільшення продуктивності транспортних ліній Встановлена прагненнями на система також виробництва компанії «Зернова столиця».

Елеватор здійснює автоприйм зерно потужністю – 5000 т/добу і автовідвантаження – 1000 т/добу. Специфіка розташування і транспортного устаткування елеватора дозволяє здійснювати відвантаження на корабель обсягом 12000 тон/добу. Контроль за якістю зерна за всіма основними показниками здійснює власна сертифікована лабораторія, персонал атестований. ТОВ «Укрелеваторпром» встановив зерноперевалочного комплекс, який був побудований в 2003 р. Із залученням коштів приватних інвесторів. Інвестиції оцінюються в \$ 14500000. Історія – з серпня 2005 власником ТОВ «Укрелеваторпром» була компанія Alfred C. Toepfer International Group (ACTI) зі елеватор перейшов до АДМ.

Передостанні 3 роки (2017-2019 рр.) в Україні відбувалось стійке зростання обсягів виробництва основних сільгоспкультур: пшениці, ячменю, ріпаку, соняшнику, кукурудзи та сої. Проте складні погодно-кліматичні умови, що склались в Україні протягом 2020 року, мали вкрай негативний вплив на обсяги виробництва [14]. Причинами низької врожайності озимих культур (пшениці, ячменю та ріпаку) стали наднизькі запаси продуктивної вологи на початок вегетації та тривалий посушливий період з березня по травень 2020 року [14].

Південні регіони України, найважливіші в операційній діяльності підприємства, втратили майже 12,3 % врожаю по ранніх культурах (пшениця, ячмінь, ріпак) та майже 32% – по пізніх культурах (кукурудза, соняшник, соя). У цілому, виробництво основних культур в Україні у 2020 році знизилось на 14,9 %, порівняно з результатами 2019 року. Загальний валовий збір пшениці, ячменю, ріпаку, кукурудзи, соняшнику та сої у 2020 році склав 81,1 млн. тонн, що на 4,8 % більше ніж результат 2017 року [14]. Несприятливі погодно-кліматичні умови 2020 року в Україні вплинули і на обсяги виробництва. Для більшої наочності, доцільно графічно відобразити

обсяги виробництва основних культур, відповідно до рис. 2.5.

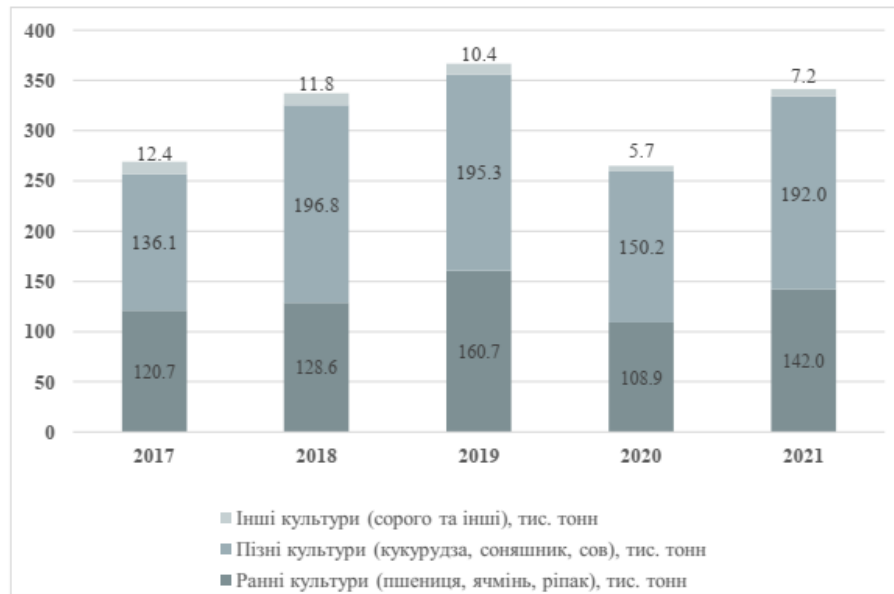

Рис. 2.5. Обсяги виробництва по основних культурах за 2017-2021 рр.

Джерело: розроблено автором за даними підприємства

Виробничий сезон 2021 року був одним з найрезультативніших за останні роки діяльності – 334 тис. тон валового збору сільгосппродукції. Головними результатами сезону 2021 стали рекордна врожайність озимої групи культур – 46,2 ц/га та найкращий валовий збір сояшника – 51,1 тис. тон. [14]. 2021 рік у порівнянні з попереднім результатом 2020 року – це 26 % росту. Сумарно підрозділи компанії зібрали ранніх культур – майже 142 тис. тон, а пізніх 192 тис. тон. Зниження обсягів виробництва в Україні в 2020 році мало негативні наслідки на результати діяльності для усіх, без винятку, учасників зернового ринку: від виробників, перевізників, операторів елеваторних потужностей та до трейдерів [14].

Загальні обсяги вантажних перевезень річками України у 2020 році становили 15,8 млн. тон, проти 18,2 млн. тон у 2019 році, що на 13,3% менше. Найвпливовішим фактором зменшення обсягів вантажних перевезень внутрішніми водними шляхами України стало зниження обсягів транспортування зерна через падіння його виробництва внаслідок складних погодно-кліматичних умов 2020 року[14].

У виробничо-господарській діяльності підприємства одним з

найвагоміших показників є чистий фінансовий результат. За даним показником можливо зробити оцінку ефективності діяльності підприємства за певний період. Динаміка показників виробничо-господарської діяльності підприємства за 2017-2021 рр. наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка показників виробничо-господарської діяльності

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	18900	25200	27700	25840	23500
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн.	16500	21900	25800	24770	2060
Валовий прибуток тис. грн.	2400	3300	1900	1070	2900
Інші операційні доходи, тис. грн.	160	290	73	175	225
Адміністративні витрати, тис. грн.	170	130	150	160	175
Витрати на збут, тис. грн.	1500	1800	470	490	460
Інші операційні витрати, тис. грн.	480	180	610	130	1330
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	410	1480	743	465	1160

Джерело: розроблено автором

Отже, у період 2017-2021 рр. простежується коливання чистого доходу від реалізації продукції, які несуттєво впливають на діяльність підприємства. Показник собівартості реалізованої продукції напряду залежить від кількості реалізованих товарів, робіт та послуг. Валовий прибуток за 2017-2021 рр. мав значні зміни, станом на 2017 р. він складав 2 400 тис. грн., а в 2021 р. – 2 900 тис. грн., але варто відзначити ще 2020 р. в якому даний показник становив 1070 тис. грн., що є найбільшою просадкою компанії за аналізований проміжок часу, який в свою чергу обумовлений тим, що 2020 рік для компанії видався досить складним, через кліматичні умови [16].

Найбільш прибутковими роками для компанії були 2018 р. та 2021 р., чистий фінансовий результат за 2018 р. становив – 3 400 000 тис. грн., за 2021 р. – 1 470 000 тис. грн. [16]. Також доцільно розглянути динаміку змін активів, які наведені у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки активів

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Власний капітал, тис. грн.	8 300 000	6 100 000	10 600 000	12 100 000	12 200 000
Необоротні активи, тис. грн.	14 500 000	16 300 000	20 700 000	25 035 000	22 700 000
Оборотні активи, тис. грн.	6 100 000	6 600 000	11 000 000	8 800 000	6 900 000

Джерело: розроблено автором

Проаналізувавши табличні дані, можна зробити висновок, що період 2018- 2021 рр. характерний тим, що підприємство поступово нарощувала власний капітал [16]. Також з 2017 по 2020 рр. є суттєві зміни в необоротних активах, які також мали досить суттєвий приріст, і їхній максимум становив – 25 035 000 тис. грн. [6]. Щодо оборотних активів, то тут відбувся спад в період з 2019 по 2021 рр., так у 2019 році цей показник складав – 11000000 тис. грн., а в 2021 році - 6 900 000 тис. грн. [16]. Показники рентабельності активів та чистої маржі наведені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз показників динаміки рентабельності активів та чистої маржі

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Рентабельність активів	-2,2%	3,0%	4,9%	-5,2%	2,3%
Чиста маржа	-2,7%	3,6%	5,2%	-6,9%	2,1%

Джерело: розроблено автором

Спочатку зупинимось на розкритті понять зазначених показників. Отже, рентабельність активів та чиста маржа – це відношення чистого прибутку до загальних активів/виручки відповідно. Виходячи з таблиці, найбільш продуктивними були 2018 р. та 2019 р. У 2018 р. показник рентабельності активів склав 3,0%, а чиста маржа – 3,6%.

Основними напрямом діяльності ТОВ Укрелеваторпром є:

52.24 Транспортне оброблення вантажів.

Інші:

10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної

промисловості.

46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин.

46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами.

У 2020 році Україна знизилася обсяги експорту на 12,1 %, порівняно з минулим, рекордним в історії держави роком, через несприятливі погодно-кліматичні умови, що склалися майже по всій території країни [19]. Доцільно графічно відобразити обсяги експорту сільськогосподарської продукції з України, відповідно до рис. 2.6.

Рис. 2.6 Обсяг експорту сільськогосподарської продукції з України

Джерело: розроблено автором

За результатами року за оцінками аналітиків, Україна експортувала 48,8 млн. т зернових [19]. Стосовно обсягів експорту з України, розглянемо рис. 2.7.

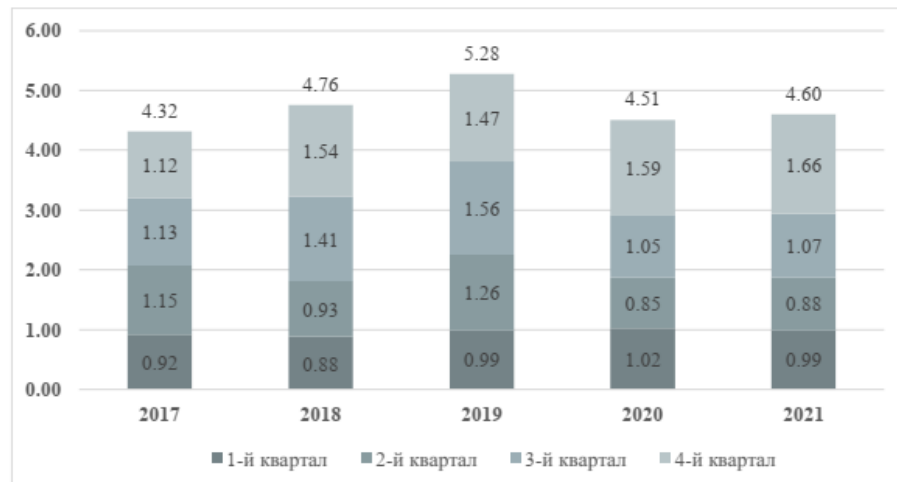

Рис. 2.7. Обсяги експорту з України за 2017-2021 рр.

Джерело: розроблено автором

Протягом свого існування ТОВ «Укрелеваторпром» налагодило ділові стосунки з постачання українського зерна майже з 80 країнами світу. Гарантією високої якості зерна, що постачається, є наявність у складі перевантажувальних терміналів та елеваторів власних хіміко-технологічної (ХТЛ) та виробничо-технологічної лабораторій (ВТЛ). Знизився попит на українське фуражне зерно, ячменю та кукурудзи у Європі через добрі врожаї цих культур в основних країнах-імпортерах, насамперед в Іспанії та Італії. Проте протягом 2020 року відбувалась концентрація експорту зерна, ячменю та кукурудзи в напрямку Китаю. Частка Китаю в загальному експорті у 2020 році склала – 26,1%, проти 18,5% у 2019 році. При цьому, у 2020 році в структурі експортних поставок групою кукурудзи Китай становив 53,4%, а ячмінь – 50,1% [20].

Минулорічний показник експорту компанії сягнув близько 4,6 млн. т зернових та олійних культур. Найбільші показники в структурі експорту: пшениця 1,96 млн. т, кукурудза – 1,65 млн. т та ячмінь – 539 тис. т [20]. Домінуючими культурами в експорті є пшениця, кукурудза та ячмінь. Завдяки ефективній роботі фахівців торгового відділу на експортній мапі з'явилася Болгарія, куди вперше в історії компанія відвантажила продукцію – партію насіння соняшника. Також уперше в історії компанії та України

відвантажено високоякісну пшеницю для Саудівської Аравії, яка відома в основному як головний ринок для ячменю. Розпочато й співпрацю щодо відвантаження ріпаку з Великобританією. Раніше до цієї країни компанія відправляла лише один вантаж – кукурудзу у 2014 році [21]. Окремо слід також зазначити й ті країни, з якими відновлено співпрацю після тривалої перерви: Мавританія, В'єтнам, Пакистан, Танзанія та Бурунді [21].

2.3. Оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром»

Інвестиційна привабливість підприємства формується на декількох рівнях. Це рівень держави, регіону, галузі та самого підприємства. З ієрархічної точки зору, фактори, які формують складові інвестиційної привабливості на національному рівні, є найвищими. Далі йдуть фактори, що визначають привабливість регіону і галузі, які ієрархічно знаходяться на тому ж рівні, що і Регіон. Нижній рівень утворюють фактори інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиційна привабливість підприємства характеризується ресурсним потенціалом об'єкта нерухомості, платоспроможністю, фінансовою стійкістю, здатністю до економічного зростання, рентабельністю капіталу, техніко-економічним рівнем виробництва, підвищенням якості та конкурентоспроможності продукції, що випускається. Інвестиційна привабливість підприємства повинна враховуватися з точки зору перспектив, прибутковості, ефективності та мінімізації ризиків інвестування в його розвиток.

Корпоративна платоспроможність є важливим аспектом фінансового становища компанії для інвесторів. Балансова платоспроможність означає здатність підприємства погасити виниклу заборгованість на кінець року таким чином, щоб на кінець звітного року були доступні грошові кошти та їх еквіваленти. Фінансова стійкість-це здатність підприємства забезпечити наявність коштів, необхідних для виконання виробничого плану, в майбутньому. При аналізі фінансової стійкості підприємства враховується

залежність підприємства від позикових коштів. Якщо всі характеристики в нормі, то фінансове становище компанії стабільно. Ситуація, коли показник нижче норми, вважається важливою.

При розгляді характеристик слід брати до уваги динаміку збільшення або погіршення показників за кілька років. Це дасть можливість найповніше дати оцінку стійкості стану підприємства. З метою вкладення інвестицій необхідно провести дослідження конкурентного середовища підприємства та характеристики підприємств конкурентів.

Економічні характеристики для інвестора вважаються головними, але з метою повного аналізу та зменшення ризиків не менше значення має комплексний аналіз інвестиційної привабливості підприємства.

1. Для повного аналізу визначимо основні показники платоспроможності та фінансової стійкості ТОВ «Укрелеваторпром» в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка показників платоспроможності та фінансової стійкості
за 2018 – 2021 рр.

Показники	Абсолютний показник				Абсолютне відхилення, ±	Відносне відхилення, %
	2018	2019	2020	2021		
Поточна ліквідність, %	340,2	216,0	247,3	69,8	-177,5	-71,8
Абсолютна ліквідність, %	0	0,1	5,8	0	-5,8	-100,0
Коефіцієнт автономії	-6,3	17,3	3,9	19,7	15,8	405,1

Складено за даними [40]

За результатами аналізу показників платоспроможності та фінансової стійкості організації можна зробити висновок про наявні проблеми з фінансовою стійкістю ТОВ «Укрелеваторпром». Поточна ліквідність 69,8%, це набагато менше від рекомендованої 100%, що свідчить про низьку здатність компанії погашати свої поточні зобов'язання строком до 1 року за рахунок оборотних активів. Абсолютна ліквідність менша, ніж

рекомендована 20 %, що свідчить про не здатність компанії погашати зобов'язання за рахунок грошових коштів.

Коефіцієнт автономії має також низькі показники, що свідчить про фінансову залежність підприємства від кредиторів. Фінансове становище підприємства перебуває у безпосередньої залежності від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються на реальні гроші. Для оцінки ефективності використання оборотних коштів застосовуються показники оборотності активів (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз ділової активності ТОВ «ЧІМК» за 2018 – 2021 рр.

Показники	Абсолютний показник				Абсолютне відхилення, ±	Відносне відхилення, %
	2018	2019	2020	2021		
Рентабельність активів, %	2,9	24	3,9	3,1	-0,8	-20,5
Рентабельність власного капіталу, %	-	-	25,6	18,4	-7,2	-28,1
Рентабельність оборотних активів, %	4,1	36,7	5,8	8	2,2	37,9
Рентабельність загальних активів, %	8,5	28	5	6	1	20,0
Оборотність загальних активів	0,6	0,9	0,9	0,8	-0,1	-11,1
Оборотність робочого капіталу	1,9	2,0	2,3	-4,3	-6,6	-287,0
Оборотність дебіторської заборгованості	1,5	2,4	3,2	8,4	5,2	162,5

Складено за даними [40]

Коефіцієнт рентабельності оборотних активів зменшився порівняно з 2019 роком, характеризуючи зростання кількості оборотів, здійснюваних оборотними коштами за плановий період. Також зменшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу 28% – це є негативним моментом, оскільки означає зменшення суми виручки, що припадає на 1 рік власного капіталу.

Бачимо збільшення в наступних показниках: рентабельність оборотних активів, рентабельність загальних активів та оборотність дебіторської заборгованості. Таким чином, аналіз економічного потенціалу ТОВ «Укрелеваторпром» показав наявні проблеми зі стабільністю фінансового

становища та низький рівень її забезпеченості ліквідними коштами.

Проведемо аналіз загального боргу за останні 5 років (рис.2.8).

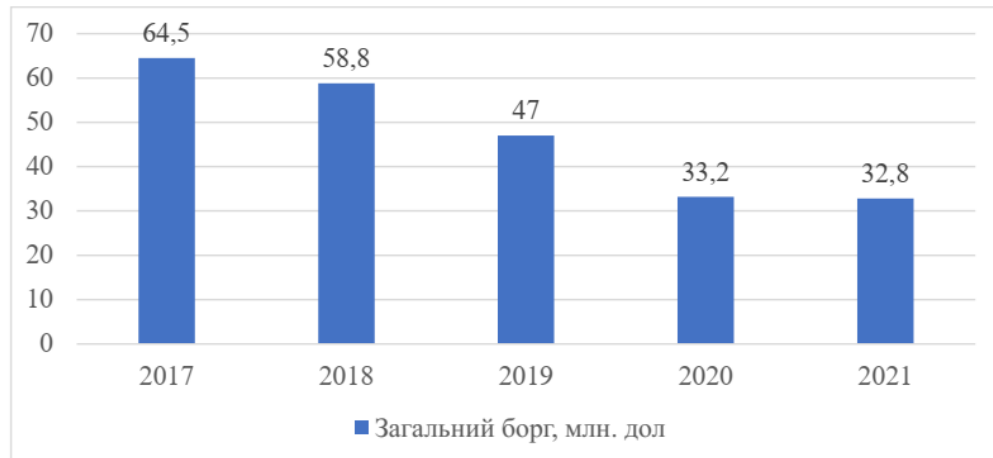

Рис. 2.8. Динаміка загального боргу ТОВ «Укрелеваторпром» за 2017-2021 рр.

Джерело: [40]

Як бачимо з рис. 2.8 загальний борг компанії має тенденцію на зменшення, все через те, що у 2014 році компанія мала рекордну суму боргу - 163,8 млн дол. через початок військових дій з боку росії. Кризу, яку зазнала компанія в ті часи вплинула на діяльність та стратегію агрохолдингу в цілому.

Основні задачі на 2024-2029 рр. включали наступні моменти: зменшення заборгованості; підвищення ефективності роботи; виплата дивідендів акціонерам. В умовах конкуренції будь-який суб'єкт господарювання повинен оцінити рівень своєї конкурентоспроможності, щоб ефективно функціонувати та прогнозувати свої майбутні перспективи. Володіючи інформацією про власні конкурентні позиції, промислові підприємства мають можливість визначити свої переваги, вибрати правильну стратегію і тактику поведінки, адекватну реаліям сучасних ринкових процесів.

Забезпечення стабільного становища підприємств у конкурентному середовищі є динамічним явищем, на яке впливає низка факторів. Створення конкурентних переваг і їх підтримання вимагає від компанії розробки та

дотримання збалансованої стратегії, яка враховуватиме вплив цієї сукупності факторів.

Проведемо загальну оцінку фінансової стійкості та стану на ринку методом оцінювання відповідно до рекомендованих значень та середніх по галузі.

Оцінювання будемо проводити за наступною системи оцінки:

-2 – повністю не задовольняє, якщо значення на максимально низькому рівні від допустимих;

-1 – не задовольняє, якщо значення трішки менше допустимих;

0 – на рівні з допустимими значеннями;

1 – задовольняє, якщо значення трішки менше допустимих;

2 – повністю задовільняє, якщо значення на максимально високому рівні від допустимих.

За допомогою бального методу проведемо узагальнення показників (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Оцінка показників інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром»

Показники	2021	Рекомендоване значення	Оцінка
Поточна ліквідність, %	69,8	Більше 100 %	-1
Абсолютна ліквідність, %	0	Більше 20 %	-2
Коефіцієнт автономії	19,7	Більше 50 %	-1
Рентабельність активів, %	3,1	Більше 0, від'ємні значення свідчить про збитки	0
Рентабельність власного капіталу, %	18,4	Більше 0, в про збитки від'ємні значення свідчать	2
Рентабельність оборотних активів, %	8	Більше 0, в про збитки від'ємні значення свідчать	0
Оборотність загальних активів	0,8	Середня по галузі 0,7	1
Оборотність робочого капіталу	-4,3	Середня по галузі 1,9	-1
Оборотність дебіторської заборгованості	8,4	Середня по галузі 7,1	2
Ринковий скоринг	A 3,8	4 – максимальна ринкова потужність	2
Аналітичний скоригований показник	C	A – особливих сигналів не виявлено	-2
Загальна оцінка			0

Складено за даними [40]

Згідно оцінки фінансових показників та ринкового скорингу, можемо бачити, що загальна оцінка на рівні допустимих значень. Тобто компанії слід звернути увагу на низькі показники задля підвищення репутації та конкурентоспроможності підприємства.

Найбільш важливим інструментом при аналізі проблем інвестиційної привабливості є матриця-SWOT, вона складається на етапі дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища. SWOT-аналіз важливий у формулюванні та виборі стратегії. Основна ідея SWOT-аналізу полягає у комплексному розгляді зовнішніх та внутрішніх стратегічних факторів, що впливають на діяльність підприємства. Матриця SWOT-аналіз ТОВ «Укрелеваторпром» наведена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

SWOT-аналіз ТОВ «Укрелеваторпром»

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Висока якість продукції 2. Сприятливі погодні умови для зернових культур 3. Налаштована збутова система 4. Збільшення обсягів виробництва та реалізованої продукції	1. Залежність від погодних умов 2. Наявність проблем у фінансовій стійкості 3. Недостатня маркетингова діяльність 4. Низькі показники рентабельності діяльності 5. Середня позиція на ринку 6. Слабка інноваційна політика
Можливості	Загрози
1. Підвищення репутації на ринку за рахунок впровадження інноваційних технологій 2. Розширення збутової мережі 3. Інвестування у власні технології та обладнання 4. Створення ефективних напрямків інноваційного розвитку 5. Інтеграція та кооперація з іншими підприємствам	1. Зміна ринкових цін на зерно 2. Збільшення витрат на ресурси 3. Війна в країні 4. Висока конкуренція та монополізація ринку 5. Природні катастрофи 6. Недосконала політика щодо діяльності в аграрній сфері

Джерело: розроблено автором

Після сформованої матриці SWOT варто дослідити стратегії розвитку підприємства, щоб зрозуміти перспективи діяльності.

Отже, перше поле СІМ допускає стратегії, які реалізуються за рахунок сильних сторін та можливостей. Можна розглянути наступні

комбінації:

- створення стратегічний об'єднань за рахунок налаштованої системи збуту;
- підвищення кваліфікацій працівників задля діджиталізації технологій;
- впровадження інноваційних технологій задля підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Поле СІЗ аналізує можливість усунення загроз із зовнішнього середовища за рахунок сильних сторін підприємства. Можливі такі варіанти дій:

- задля зменшення негативного впливу загрози збільшення витрат на ресурси варто впровадити систему контролю споживання палива та енергії та розглянути альтернативні джерела здобування цих ресурсів;
- зменшення впливу політичної загрози може бути за рахунок моніторингу змін у законодавстві та складання планів дій під час форсмажорних обставинах.

Наступне поле СЛМ включає стратегії, які за рахунок можливостей знижують, або мінімізують слабкі сторони підприємства. Воно виділяє наступні дії:

- зменшення собівартості продукції та витрат за рахунок інноваційних технологій;
- складання маркетингової політики задля підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Останнє поле СЛЗ де варто розглянути стратегії, які вплинуть на мінімізацію слабких сторін та зовнішніх загроз підприємства:

- збільшення обсягів виробництва та прибутковість підприємства, що вплине на фінансову стабільність та стійкість від можливих коливань цін на сировину та ресурси.
- використання ресурсозберігаючих технологій задля підвищення конкурентоспроможності підприємства та рентабельність виробництва.

Зі SWOT аналізу та дослідження можливих стратегій мінімізації

кількості слабких сторін та зменшення впливу загроз на підприємство, можемо зробити висновок, що ТОВ «Укрелеваторпром» варто звернути увагу на впровадження інноваційних технологій на підприємстві задля підвищення конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Отже, на ТОВ «Укрелеваторпром» можна визначити наступні проблеми, які знижують інвестиційну привабливість підприємства: 1. Низькі показники фінансової стійкості. 2. Низькі показники рентабельності ділової активності. 3. Залежність виробництва підприємства від погодних умов. 4. Загострення воєнного конфлікту. 5. Низькі показники конкурентоспроможності підприємства.

Згідно аналізу варто приділити увагу слабким сторонам діяльності підприємства та наявному потенціалу задля залучення інвестиційних ресурсів. Головним кроком у забезпеченні зростання інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром» має стати впровадження механізму впливу на економічний та ринковий потенціал. Задля підвищення інвестиційної привабливості керівництву ТОВ «Укрелеваторпром» варто переглянути стратегічні задачі та сформувати інноваційну політику, яка буде сприяти до залучення інвестиційних ресурсів. Перед безпосереднім формуванням стратегії підприємства ставлять собі чітко визначені завдання, які мають виконуватися під час інноваційної діяльності організації. Аналіз стратегічних завдань ТОВ «Укрелеваторпром» наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз стратегічних задач ТОВ «Укрелеваторпром» на 2024-2030 рр.

Стратегічна задача	Потенціал та можливості вирішення задачі
Вирощування високорентабельних, експорто-орієнтованих культур	Підвищення конкурентоспроможності підприємства, за рахунок збільшення експорту та виручки за реалізовану продукцію.
Підвищення ефективності роботи	Підвищення продуктивності праці, та оновлення зношеного обладнання.
Сталий розвиток по відношенню до люди – земля – навколишнє середовище	Збереження цілісності екосистеми. Захист навколишнього середовища.
Щорічна виплата дивідендів акціонерам	Підтримка фінансової стабільності підприємства.

Джерело: розроблено автором

Отже, для ТОВ «Укрелеваторпром» нами виділено 4 ключові задачі, які зможуть розвивати конкурентоспроможність підприємства та підвищувати інвестиційну привабливість.

Висновки до розділу 2

В другому розділі дослідили передумови підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Укрелеваторпром». З основних економічних показників можна спостерігати їх збільшення в 2021 році: виручки на 12,5 % до 181,7 млн дол, чистого прибутку на 148% до 78,7 млн дол.

Наступним етапом було оцінка проблем, які знижують рівень інвестиційної привабливості підприємства. Проаналізувавши основні показники платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рівня загального боргу, можемо зробити висновок, що компанії слід приділити увагу до критичних значень задля покращення загальної картини. А саме звернути увагу на стан поточної ліквідності – 69,8% рівень абсолютної ліквідності – 0% та забезпечення підприємства ліквідними коштами.

Задля покращення кращої оцінки діяльності ТОВ «Укрелеваторпром» за допомогою SWOT аналізу виділили сильні та слабкі сторони, та стратегії, які можна реалізувати враховуючи можливості та загрози компанії. Останнім етапом в дослідженні передумов підвищення інвестиційної привабливості було виявлення головних елементів підвищення інвестиційної привабливості. Для ТОВ «Укрелеваторпром» можна обрати саме реалізацію інноваційних проєктів, оскільки компанія вже має досвід впровадження інноваційних технологій, які використовуються в операційній діяльності. Тому задля залучення інвестицій можна розробити інноваційний проєкт, який буде доцільним і для діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

3.1. Удосконалення підходів до структури управління інвестиційними проектами

За визначенням Project Management Institute, управління інвестиційним проектом – це мистецтво керівництва і координації людських і матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту шляхом застосування системи сучасних методів і техніки управління для досягнення визначених у проекті результатів [7].

Життєвий цикл інвестиційного проекту представляє собою момент від початку зародження інвестиційної ідеї до моменту її повної реалізації або ліквідації, ділиться на ряд стадій залежно від специфіки проекту, виду, призначення і цілей проекту. Кожна стадія життєвого циклу розподіляється на ряд задач, які мають свої цілі та методи реалізації. Життєвий цикл інвестиційного проекту необхідний для аналізу проблем інвестиційної діяльності і прийняття необхідних управлінських рішень.

Сукупність методів і засобів управління інвестиційними проектами дозволяють визначити цілі проекту, провести його обґрунтування, визначити структуру управління інвестиційними проектами, ефективно управляти проектом. Структура проекту – це декомпозиція проекту на частини, необхідна для ефективного планування, контролю і реалізації, починається з представлення проекту в загальному огляді з подальшим проведенням деталізації, що призводить до ієрархічної структури з дедалі більшим числом рівнів. Визначається для виявлення та визначення цілей, складу та змісту проекту, організації та контролю процесів здійснення проекту. На основі визначеної структури будуються різні моделі проекту, які використовуються

на всіх стадіях життєвого циклу проекту для розв'язання управлінських задач.

Під проектною структурою розуміється створення тимчасової структури, для розв'язання конкретної комплексної задачі з розробки проекту та його реалізація. Використання структур різних типів, зумовлює той факт, що вони володіють різними недоліками і перевагами. При цьому недоліки однієї структури управління можуть бути частково компенсовані в іншій з метою підвищення ефективності інвестиційної діяльності на підприємстві необхідно застосовувати різні структури управління. Для побудови структури управління інвестиційними проектами необхідно мати цілісне уявлення про зовнішні процеси, які відображають всі аспекти впливу на інвестиційний проект та процеси, які відбуваються на протязі життєвого циклу інвестиційного проекту. На основі досліджених методів управління побудуємо структуру інвестиційного проекту, яка являє собою загальну характеристику суті управління інвестиційними проектами.

На рис. 3.1 представлена загальна схема управління інвестиційними проектами, яка є вершиною деревовидної структури і являє собою саме загальний опис та її взаємодію з зовнішнім середовищем. Основними факторами впливу на управлінську діяльність є зовнішнє середовище, стандарти та нормативні документи і методи управління. Для реалізації процесів управління необхідні чітко сформовані вимоги до проекту та ресурси, виділені на проект. Самі процеси управління виконуються за допомогою команди проекту на основі застосування інформаційних технологій. Результатом проекту буде сам інвестиційний проект.

Важливий вплив на здійснення проекту має зовнішнє середовище: економічне, політичне, соціальне, фінансове, організаційне, яке в певних умовах може виявитися критичним для проекту. Проаналізовані та виділені фактори впливу дозволяють домогтися найбільш сприятливих умов для досягнення результатів проекту, забезпечити ефективність реалізації проекту. Під зовнішнім середовищем будемо розуміти сукупність зовнішніх і

внутрішніх факторів, що впливають на досягнення результатів інвестиційного проекту.

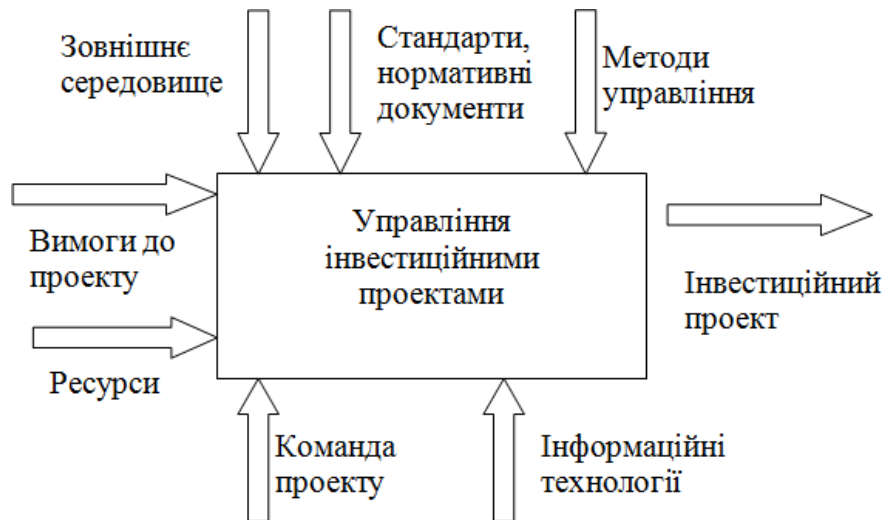

Рис. 3.1. Загальна схема управління інвестиційними проектами

Джерело: удосконалено автором

Всі інвестиційні проекти, незалежно від складності, умов фінансування здійснюються на основі методів управління проектами, які дозволяють реалізувати функції управління у відповідності зі стандартами, правилами, прийомами і підходами, та скорочують витрати часу й інших ресурсів на виконання основної мети. Використовувані методи управління повинні бути адаптовані до навколишніх умов та задовольняти потреби проекту, базуватися на використанні кращого досвіду та кращих практик управління.

Стандарт управління проектами гармонізуються зі внутрішніми стандартами, що діють для конкретного підприємства і враховує його специфіку, повинен дозволяти контролювати й ефективно управляти ресурсами. Вимоги до проекту описують інвестиційну ідею, розкривають стан об'єкту управління і побажання інвесторів. Ресурси необхідні для виконання робіт по проекту, виступають центральним фактором при управлінні інвестиційними проектами, використовуються для забезпечення кінцевої мети інвестиційного проекту, формують результати проекту із

запланованими показниками. Адже управління інвестиційними проектами виконуються виключно ресурсами і з використанням ресурсів. Ефективність управління інвестиційним проектом безпосередньо залежить від організаційної структури проекту, від організації взаємодії і взаємовідносин між усіма учасниками проекту, команди проекту. Кожен, хто працює над проектом, повинен розуміти характер своєї участі в проекті з чітко визначеними функціями і обов'язками.

Команда проекту являє собою специфічну організаційну структуру, спеціальну групу, яка здійснює управління процесом реалізації інвестиційного проекту на всіх стадіях життєвого циклу проекту, є різноманітною для кожного проекту, оскільки залежать від конкретних параметрів та структури проекту [43, ст. 71]. Інформаційні технології дозволяють застосовувати програмні продукти і засоби, для розширення можливостей та забезпечення ефективності інвестиційних проектів.

В науковій літературі виділяють три основні стадії інвестиційних проектів: передінвестиційну, інвестиційну та експлуатаційну, кожна з яких повинна сприяти запобіганню несподіванок і можливих ризиків проекту (рис. 3.2).

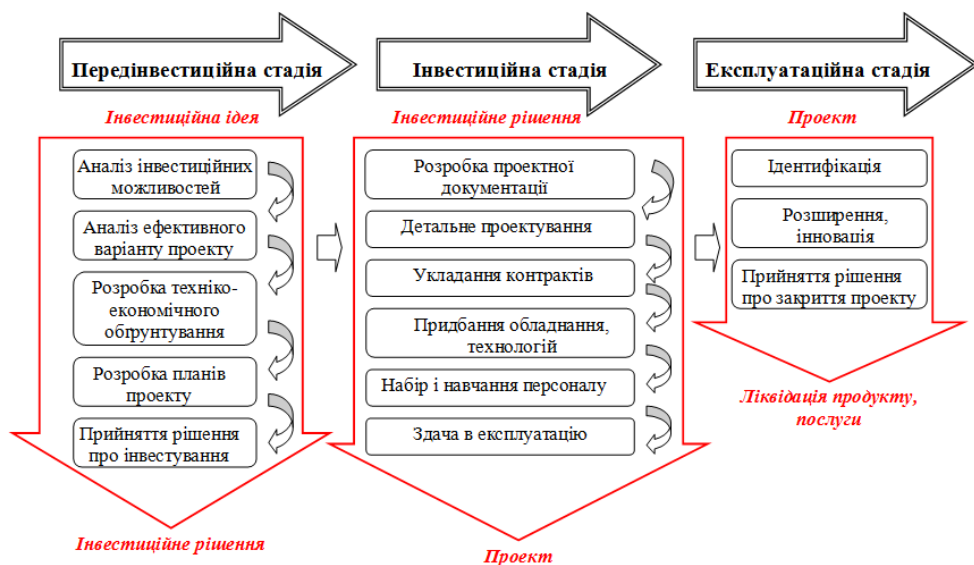

Рис. 3.2. Структура стадій життєвого шляху інвестиційного проекту

Джерело: удосконалено автором

На першій стадії розробляється сам інвестиційний проект та його техніко-економічне обґрунтування, розраховується економічна ефективність проекту.

Передінвестиційна стадія розпочинається з формування інвестиційної ідеї, визначення мети, з якою розробляється проект, виконується з залученням інвесторів проекту і полягає в розробці концепції проекту та прийнятті рішення про інвестування. Результатом передінвестиційної стадії буде інвестиційне рішення, чітко сформульовані мета та задачі проекту необхідні для наступної інвестиційної стадії.

Аналіз інвестиційних можливостей проводиться на основі аналізу здійсненності проекту, отримані ідеї трансформуються в інвестиційні пропозиції, визначаються фактори впливу на успішність реалізації проекту та життєздатності проекту. Формується програма передінвестиційних досліджень, визначаються цілі інвестування з урахуванням вимог замовника, розробляються та узгоджуються договори на проведення передінвестиційних досліджень, визначаються умови фінансування та засоби реалізації мети.

На етапі аналізу ефективного варіанту проекту оцінюється життєздатність проекту. В результаті аналізу інвестор повинен впевнитися в тому, що продукт проекту протягом життєвого циклу буде мати попит і призведе до окупності вкладень.

Аналіз інвестиційних можливостей та аналіз ефективного варіанту проекту розв'язують одну із основних задач передінвестиційної стадії проекту, а саме обґрунтування і прийняття рішення про доцільність проекту.

На основі аналізу інвестиційних можливостей та аналізу ефективного варіанту проекту відбувається розробка попереднього техніко-економічного обґрунтування, розглядаються альтернативні проекти і вибирається найбільш сприятливий, вивчаються стратегічні ринки, визначається економічна ефективність. Остаточне рішення про інвестування приймається тільки після виконання техніко-економічного обґрунтування.

На етапі розробки планів проекту, розробляються попередні стратегічні

та бізнес-плани реалізації проекту, які включають відповідні керівні стандарти та заходи, спрямовані на дотримання цих стандартів.

Розробка техніко-економічного обґрунтування та планів проекту розв'язують наступну задачу пре інвестиційної стадії проекту, а саме розробка пакету передпроектної документації, необхідної для подальшої проектної підготовки. До складу передпроектної документації, за рішенням замовника, включаються сформовані попередні цілі інвестування, проведений аналіз та обрані основні шляхи реалізації проекту, його доцільність, джерела фінансування техніко-економічні міркування.

В результаті аналізу можливостей реалізації інвестиційного проекту та виконання техніко- економічного обґрунтування приймається інвестиційне рішення про інвестування проекту.

Детальне дослідження та затрата певного часу на передінвестиційній стадії дозволяє в подальшому визначити дієздатність проекту, значно заощадити кошти, сприяти запобіганню можливих ризиків, забезпечити якість і надійність проекту.

На основі інвестиційного рішення розпочинається впровадження та реалізація проекту – інвестиційна стадія. Інвестиційна стадія полягає у прийнятті стратегічних рішень, які дозволяють визначити терміни та обсяги інвестування, скласти оптимальний план фінансування проекту, провести поточну діяльності по проекту та ввести його в експлуатацію. Важливим фактором на інвестиційній стадії є фактор часу, який необхідний для утримання проекту в рамках здійсненності проекту.

Розробка проектної документації полягає у підготовці і розробці супровідної документації проекту: розробляється детальний проект, готується та уточнюється план робіт по проекту, розробляється графік робіт, підготовляється технічна документація, проектно-кошторисні матеріали.

Етап укладання контрактів необхідний для укладання договорів та контрактів з конкретними виконавцями проекту. Після укладання та підписання всіх супровідних документів проводиться закупівля та поставка

необхідних ресурсів для проекту з залученням вітчизняних і міжнародних постачальників сировини, матеріалів, устаткування.

На етапі набору та навчання персоналу залічуються кваліфіковані робітники проводиться навчання новим технологіям, прийомам роботи для підвищення ефективності проектів взагалі.

Заключним етапом інвестиційної стадії є приймання готового проекту та введення його в експлуатацію. Результатом інвестиційної стадії буде інвестиційний проект.

Експлуатаційна стадія розпочинається з моменту вводу інвестиційного проекту в дію. Полягає в освоєнні виробництва та виконанні комплексу дій з експлуатації створеного проекту. На стадії експлуатації проводиться розширення можливостей, вводяться інновації, відбувається реабілітація і модернізація. Результатом експлуатаційної стадії є ліквідація продукту, послуги.

На етапі ідентифікації проекту відбувається процес вводу проекту в дію, вирішуються проблеми, пов'язані з застосуванням технології, роботою устаткування, нестачу кваліфікованого персоналу. Реалізовується фінансова спроможність проекту. Досягається окупність інвестованих коштів, отримується прибуток від інвестицій. Узагальнюються результати і показники функціонування проекту, для визначення ефективності використаних ресурсів для досягнення поставленої проектної мети.

На етапі розширення, інновації проводиться процес поновлення та поліпшення фінансового та організаційного управління, з метою вироблення та реалізації конкретних практичних рекомендацій, що сприяють адаптації об'єкта до реальних умов ринку і вдосконалення продукту.

Прийняття рішення про закриття проекту передбачає виведення проекту з експлуатації – ліквідація проекту.

Етапність формування структури управління інвестиційними проектами обумовлена етапністю самого інвестиційного проекту і має на меті визначення етапів розробки життєвого циклу проекту і розвитку

інвестиційного проекту в рамках процесів управління проектом. Стратегії розгляду стадій життєвого циклу інвестиційного проекту забезпечує актуальність використання сукупності методів дозволяє регулювати відпрацювання методологічних та організаційних рішень і проводити коригування розробки проекту протягом всього життєвого циклу.

Особливість та складність реалізації інвестиційних проектів вимагають використання інформаційних технологій, адже складність управління та збільшення обсягів інформації, яка використовується для управління постійно зростають. Забезпечення своєчасного доступу до інформації та обміну інформацією на різних стадіях управління є важливим фактором для застосування єдиного інформаційного середовища. Інформаційне середовище є базовим фундаментом для успішного впровадження і ефективного використання інформаційних технологій на підприємстві. Від того наскільки детально систематизована інформаційна структура підприємства залежить впровадження інформаційних систем і їх рентабельність.

Інформаційне середовище повинно включати інформаційні інструменти та засоби для збору, зберігання, обробки і розподілу інформації, отриманої в результаті управління інвестиційними проектами на всіх стадіях життєвого циклу інвестиційного проекту для всіх функцій процесу управління. Структура життєвого циклу інвестиційного проекту визначає структуру інформаційного середовища (рис. 3.3).

Кожна стадія життєвого циклу інвестиційного проекту використовує для своєї реалізації комплекс програмних засобів, які повинні забезпечити команду проекту всією необхідною інформацією по інвестиційному проекту для прийняття правильних та своєчасних управлінських рішень та ефективного контролю реалізації проекту, своєчасного забезпечення усуненню проблем, які виникли в ході реалізації проекту.

Рис. 3.3. Інформаційне середовище управління інвестиційними проектами

Джерело: удосконалено автором

Програмні засоби – набір правил, керуючих принципів та алгоритмів, необхідних для функціонування технічного обладнання.

Технічні засоби – засоби оргтехніки та обчислювальна техніка, яка використовується в управлінні. База даних – це сукупність спеціальним чином організованих наборів даних, що зберігаються на диску.

Пакети прикладних програм – це комплекс програм, призначений для розв’язання задач управління. Інтерфейс користувача – сукупність засобів, за допомогою яких користувач спілкується з різними

пристроями, (комп’ютером), або іншим складним інструментарієм (системою).

Аналітичні засоби – технічні засоби, на основі і за допомогою яких здійснюється обробка фактичних даних з більш високою якістю, необхідних для якісного та ефективного процесу управління.

Інформаційні засоби – збір і фіксація інформації процесів життєвого циклу, переробка цієї інформації і представлення її у вигляді, зручному для аналізу, передача визначених управляючих впливів про прийняте рішення.

Використання сукупності методів управління інвестиційними

проектами залежить від виду та бажаного результату проекту. Ретельний підхід до кожного етапу розробки проекту дозволить покращити управлінську діяльність в області управління інвестиційними проектами та більш якісно здійснювати задані цілі з мінімумом інвестиційних витрат. Структура інвестиційного проекту і організація стадій управління визначає інформаційне середовище. Інформаційні технології в інформаційному середовищі повинні об'єднати всі програмні засоби в комплекс, охопити весь спектр задач управління та забезпечити виконання основних цілей проекту.

Таким чином, представлення процесів управління інвестиційними проектами, на основі сукупності методів управління проектами, в структурованому вигляді необхідно для ефективного здійснення процесу управління інвестиційним проектом на всіх етапах життєвого циклу від розробки проекту до вводу проекту в експлуатацію. Єдине інформаційне середовище повинно охоплювати весь комплекс інформаційних технологій та бути інструментом управління інвестиційного проекту, за допомогою якого будуть реалізовуватися всі стадії життєвого циклу проекту, координуватися і контролюватися весь хід проекту. Інформаційна взаємодія дозволить об'єднати дані по проекту і сприяти контролю над проектом, роблячи його більш прозорим.

Побудована структура на застосуванні різних підходів до управління з використанням сукупності методів дозволить в подальшому сформувати ефективну систему управління інвестиційними проектами, внести певну впорядкованість, обґрунтованість і ефективну організацію в формуванні систем управління інвестиційними проектами в подальшому. Об'єднання різних методологій в комплексну методологію управління інвестиційними проектами з використанням інформаційних технологій дозволить охопити весь спектр задач і підвищити ефективність управління, дозволяючи максимально автоматизувати процеси управління в ході реалізації проекту.

3.2. Розробка інвестиційного проекту будівництва вузла навантаження контейнерах ISO зерном

Передінвестиційна фаза проекту включає в себе кілька завдань, показаних на рисунку 3.1. Розробці передінвестиційної стадії передують аналіз ситуації на досліджуваному ринку. У нашому дослідженні розглядався експорт зернових продуктів в період війни в умовах блокади чорноморських портів, морських шляхів і перетинів сухих доріг на заході Польщі, Угорщини та Словаччини. У довоєнний період експорт українського зерна здійснювався морським транспортом - 67%, автомобільним - 28%, річковим транспортом - 5%. З початком бойових дій робота на Чорному морі в 3/2 порту була повністю заблокована. Альтернативним варіантом експорту зерна був логістичний ланцюжок через порти на Дунаї: Лені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ, а другим логістичним ланцюжком експорту було перетин суходільних залізничних і автомобільних переходів в сусідні: Польщу, Угорщину, Молдову і Румунію.

Водночас, як показує практика:

- альтернативний варіант по сумарній експортній потужності в кілька разів нижче, ніж морські перевезення з чорноморських портів;
- залізничні колії в європейських країнах відрізняються по ширині колії української мережі, що ускладнює процес переміщення вантажів через залізничні переїзди;
- структурно залізнична мережа, така як у Польщі, не може приймати поїзди, сформовані з українських вагонів, без додаткової підготовки;
- залізнична мережа сусідніх країн має свій власний виробничий план, і з цієї причини не може прийняти додатковий потужний потік української продукції;

– поставки української зернової продукції в сусідні європейські країни викликали масові протести місцевих виробників зерна, в результаті чого ЄС прийняв рішення зупинити поставку до 9-15 вересня поточного року;

– крім технічних і соціальних проблем, слід зазначити і економічні: логістика через західні переходи і порти на Дунаї обходиться у багато разів дорожче, ніж традиційний експорт через порти Чорного моря, що робить істотний вплив на доходи виробників зерна і продуктів його переробки.

Коли в 2022/22 році стало неможливо доставляти товари в Україну морським шляхом, контейнерні перевезення імпортерів і експортерів були направлені в інші безпечні порти: Констанца, Румунія, Гданськ і Гдиня, Польща. Товари доставляються між ними залізничним або автомобільним транспортом, а також річковим транспортом через Дунай. Цей маршрут коштує дорожче, ніж контейнерна логістика. Традиційно низька вартість останньої досягається за рахунок поділу транспортних витрат на перевезення десятків тисяч контейнерів на судні. На відміну від портів, де для перевалки зерна доводилося тимчасово встановлювати контейнерні термінали, контейнери переміщувалися практично через порт на Дунаї з початком війни. У портах Рені і Ізмаїл були проведені додаткові роботи на 3 контейнерних лініях, і з порту було перевезено деяке обладнання.

Контейнерні перевезення вважаються одним з найбільших досягнень світової економіки. Вони дозволяють знизити вартість транспортування одиниці товару до декількох центів. Після 2022/24 року товари доводилося перевозити по суші та через відносно невеликий Дунайський порт. Навіть після того, як влітку 2023 року було розблоковано рух морського транспорту в Чорному морі, в порт Велика Одеса не зайшло жодного контейнеровоза. Події останніх місяців лише ускладнили ситуацію. Через протести польських фермерів на кордоні з Україною та блокаду руху вантажівок товари доводиться відправляти іншими, дорожчими маршрутами. Крім того, хусити нападають на судна, що проходять через Червоне море, важливу артерію контейнерних перевезень між Азією та Європою.

Контейнеровози можуть перевозити від сотень до десятків тисяч контейнерів. Кожне з них оснащено різними товарами: одягом, електронікою, чіпсами, борошном, промисловим обладнанням і машинами. Коротше кажучи, все, що не перевищує 12 метрів, не перевищує 2,5~3 метрів і не є високим. Великі контейнеровози рухаються по так званих лініях або маршрутах. Вони зупиняються в декількох портах: деś вивантажують якісь контейнери, деś їх завантажують. У порту контейнер перевантажується на залізницю або вантажівку, і вантаж доставляється в пункт призначення. Оскільки контейнери стандартизовані, вони стали одним з найдешевших та найефективніших способів доставки вантажів.

До війни українські порти обробили близько 495 тисяч TEU на експорт і 509 тисяч TEU на імпорт. (TEU-це позначення 20-футового контейнера з розмірами в метрах-6х2, 4х2, 4). В Одеському порту розташовані 4 контейнерних термінали, які раніше експлуатувалися лініями світового логістичного гіганта: Maersk, MSC, CMA, CGM, COSCO. Аналіз способів транспортування продуктів переробки зерна на внутрішньому ринку, а також імпорту та експорту дозволяє нам зробити наступні висновки: сучасним ефективним методом є перевезення сипучих вантажів в контейнерах з використанням великих контейнерів-вкладишів з поліпропілену.

Основна мета створення і використання суховантажних контейнерів-підвищити ефективність доставки зерна в універсальних великотоннажних контейнерах ISO. Спеціалізовані великотоннажні контейнери ISO використовуються для масової доставки багатьох сипучих матеріалів і продуктів. Але в той же час на них негативно впливають волога, токсичні домішки в повітрі, забруднення навколишнього середовища, що погіршує якість продукту. Світовий досвід переконливо показав, що суховантажі дозволяють більш ефективно використовувати обсяг великогабаритних ISO-контейнерів, тим самим збільшуючи обсяги їх вантажоперевезень. Суховантажі використовуються для контейнерних перевезень сипучих, порошкоподібних, гранульованих і зернових вантажів. Досвід показав, що цю

проблему можна ефективно вирішити, використовуючи сухі Вкладиші – полімерні вологонепроникні вкладиші з універсальними контейнерами ISO великої ємності. Ці вкладиші ідеально відповідають внутрішнім розмірам таких контейнерів і повторюють їх контури. Лайнер використовується для транспортування подрібнених, порошкоподібних, гранульованих продуктів – нафтохімічних, сільськогосподарських і харчових.

Компанія Environmental Packaging Technologies Inc. (США) пропонує послуги з виробництва трейлерів і вкладишів для напіввагонів BIGRedWagonLiner під брендом BIGRedDryLiner. Штаб-квартира компанії знаходиться в Х'юстоні (США, штат Техас), виробництво вкладишів здійснюється в США і Австралії, регіональні офіси продажів знаходяться в Аргентині, Нідерландах, Китаї, Південній Кореї, Південній Африці, Австралії та Сполучених Штатах, а Склади і розподільні центри розташовані по всьому світу. Великий червоний сухий контейнер призначений для 20-футових і 40-футових контейнерів.

Використання великих контейнерів red dry liner значно зменшить транспортні витрати та підвищить ефективність логістичного ланцюга. Ефективність мультимодальних експортних перевезень зерна визначається залежністю: чим більше обсяг контейнерів, тим дешевше перевезення продукції. Тому наступним кроком в еволюції полімерної тари стали контейнерні Вкладиші (container liners), так звані лайнерні мішки (liner bags), сухі Вкладиші (dry liners), які при транспортуванні в стандартних 20-футових залізничних або морських контейнерах не вимагають спеціальних заходів і можуть використовуватися в контейнерах будь-якого типу. Обмеження на перевезення контейнером даного виду транспорту можуть бути визначені тільки обмеженнями на характеристики самого вантажу (наприклад, дотримання певного температурного або вологісного режиму). Продукція в контейнерах доставляється до «дверей» споживача без перевантаження і перевалки в портах і на проміжних станціях, що виключає експлуатаційні втрати. Все це призвело до високих темпів зростання контейнерних

перевезень продуктів переробки зерна. Рентабельність мультимодальних контейнерних перевезень на великі відстані значно вище, а мінімальний розмір партії менше. Це дозволить постачальникам сипучих продуктів і трейдерам стати більш мобільними на ринку. Спостерігається значне зростання перевезень виробників продуктів харчування, що виправдовує економічну ефективність перевезень у таких контейнерах. Перспективним вектором розширення логістичної інфраструктури є включення в логістичний ланцюжок спеціалізованих центрів для транспортних організацій з лайнерами в контейнерах. Такі послуги надає UGCTS Leski. Центр пропонує 20-футові та 40-футові універсальні контейнери для міжнародних мультимодальних перевезень. На сьогоднішній день Leski вже використовують вкладиші в контейнерах, але чіткої і регулярної схеми їх використання досі немає. Центр організував контейнерний поїзд Ukrainian Express, що з'єднує порти Гамбург і Бремерхафен (Німеччина) і Україну (станція Київ-Ліски). У перспективі технічне обслуговування на терміналі і перевезення свіжих продуктів в рефрижераторних контейнерах: порт Гамбург (Німеччина) - Славков (Польща) - UGCTS Ліски (Україна). Центр також здійснює перевезення вантажів контейнерними поїздами за наступними напрямками: Гданськ-Одеса-Іллічівськ (Балтика).

На території України виробництво вкладишів в контейнерах і перевезення вантажів в них в даний час розвинені слабо. Шлях їх появи на українському ринку наступний: замовлення вкладишів в зарубіжні контейнери і виробництво полімерних вкладишів у зарубіжних компаній в Україні в Україні здійснюється виробництво полімерної тари, в тому числі вкладишів в контейнери, і вкладишів для піввагонів, таких як ТОВ "Індком" (м.Суми) і ТОВ "ХАРКІВСЬКИЙ завод полімерної тари".. Є підприємства з виробництва. Суховантажі визнані перевізниками у всьому світі і широко використовуються для доставки сипучих вантажів. Але ситуація із залізницею в Україні зовсім інша. Коли ми приймаємо контейнер до перевезення, якщо в накладній зазначено, що сипучий вантаж - це вантаж, а

сумка - контейнер, все в порядку. На сьогоднішній день такі полімерні вкладиші є найбільш економічним способом транспортування сипучих продуктів в порівнянні зі звичайними мішками, м'якими контейнерами, коробками зі збільшенням обсягу перевезень зростає попит на контейнерні перевезення.

Мета і наслідки контейнерних перевезень повинні визначатися відповідними економічними і фінансовими показниками. Ці показники повинні належним чином характеризувати заплановані завдання, необхідні для контейнерних перевезень, забезпечуючи досягнення основних цілей, фактичну ступінь досягнення певних завдань і конкретну вартість матеріалів і трудових ресурсів, необхідних для завершення всіх процесів. Обсяг переробки контейнерів складається з кількості перероблених контейнерів на терміналі, навантаження і розвантаження контейнерів в Україні, транспортування по території України і перевалки контейнерів.

$$\sum_i^n P = P_{пер} + P_{зав}^V + P_{взв}^V + P_{пр} + P_{екс}, \quad 3.1.$$

Для аналізу ефективності використання контейнерів Вам необхідні: чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), валовий прибуток (збиток), інші операційні доходи, адміністративні витрати, витрати з реалізації та збуту витрати, інші операційні витрати, фінансові результати від операційної діяльності, фінансові результати від звичайної діяльності; чистий дохід (збиток). Прибуток підприємства від реалізації продукції (робіт, послуг) лежить всередині підприємства, оскільки від діяльності підприємства безпосередньо залежать такі фактори, як обсяг реалізації продукції, ціна послуг, ціни на паливо, матеріали, плата за електроенергію, рівень витрат на матеріали і трудові ресурси. Наступним кроком є проведення факторного аналізу валового прибутку, отриманого від обсягу проданих послуг.

На величину валового прибутку впливають наступні фактори:

а) зміна тарифів на послуги компанії;

б) зміни цін на матеріали, тарифів на енергоносії, паливо, тарифних ставок і посадових окладів;

в) зміна суми чистого доходу від реалізації продукції відповідно до базової кошторисом витрат;

г) зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції через структурні зміни у складі продукції;

д) зміни собівартості в перерахунку на гривню;

е) зміни собівартості реалізації продукції через структурні зміни у складі продукції;

Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища для формування прибутковості підприємства. Тому вони є обов'язковими елементами порівняльного аналізу. Показники рентабельності розраховуються виходячи з прибутку.

Давайте проаналізуємо рентабельність продукції, яку компанія має на кожну гривню проданої продукції. Використовуючи методи економічного аналізу, зміна рентабельності продукції визначається факторами ціни продукту і собівартості.

Давайте припустимо прибутковість продукту на базовий і звітний періоди виражається через $R_{\text{баз}}$ і $R_{\text{звіт}}$. Тоді відповідно до визначення:

$$\Delta R = R_{\text{звіт}} - R_{\text{баз}}, \quad 3.2$$

Визначимо рентабельність реалізованої продукції, а такої її відхилення. Визначимо вплив факторів методом ланцюгових підстановок:

$$\Delta R_{\text{Д}} = \frac{D_{\text{звіт}} - C_{\text{баз}}}{D_{\text{звіт}}} \cdot 100 - \frac{D_{\text{баз}} - C_{\text{баз}}}{D_{\text{баз}}} \cdot 100, \quad 3.3$$

У звітному періоді внаслідок зміни цін на продукцію рентабельність певним чином змінюється. Відповідно вплив зміни собівартості продукції у порівнянні з минулим роком складатиме:

$$\Delta R_{\text{С}} = \frac{D_{\text{звіт}} - C_{\text{звіт}}}{D_{\text{звіт}}} \cdot 100 - \frac{D_{\text{баз}} - C_{\text{баз}}}{D_{\text{баз}}} \cdot 100, \quad 3.4$$

В результаті зміни собівартості продукції її рентабельність також змінюється. Сума факторних відхилень дає загальне значення зміни рентабельності реалізованої продукції:

$$\Delta R = \Delta R_{\text{Д}} + \Delta R_{\text{С}} = R_{\text{звітн}} - R_{\text{баз}} , \quad 3.5$$

На наступному етапі аналізу відбувається пошук причин, які відображаються на змінах витрат та прибутку. Це можуть бути зміни у структурі реалізації, скорочення рентабельності окремих робіт, які входять до складу реалізованої продукції. Вплив на рентабельність реалізованої продукції структури реалізованих послуг визначають таким чином:

$$\Delta R_{\text{струк}} = R_{\text{баз}} \cdot (a_{\text{звітн}} - a_{\text{баз}}) , \quad 3.6.$$

де $R_{\text{баз}}$ – рентабельність i -го виду послуг у базовому році;

$a_{\text{звітн}}$ – питома вага i -го виду послуг у звітному році;

$a_{\text{баз}}$ – питома вага i -го виду послуг у базовому році;

Вплив на рентабельність реалізованої продукції рентабельності окремих послуг визначають наступним чином:

$$\Delta R_{\text{рент}} = a_{\text{звітн}} \cdot (R_{\text{звітн}} - R_{\text{баз}}) , \quad 3.7,$$

де $R_{\text{звітн}}$ – рентабельність i -го виду послуг у звітному році.

Цей аналіз показує, наскільки сильно кожен вид наданої послуги впливає на кінцевий результат транспортного виробництва.

Розглянутий метод аналізу рентабельності продукту дозволяє визначити вплив послуги на загальну рентабельність в умовах поточної структури транспортних послуг.

3.3. Економічне обґрунтування розробки та реалізації інвестиційного проекту будівництва вузла навантаження контейнерів

Проведений аналіз показує, що на ділянці №2 ТОВ «Укрелеваторпром», можливо організувати ділянку для навантаження зерна в

контейнери ISO, використовуючи м'які контейнери-вкладиші від компанії "Пак-Трейд". Вартість варіюється від 175 до 450 грн. Лайнер-бег також відомий у світі як контейнерний лайнер bag, dry bulk liner, контейнерний вкладиш, dry bulk container liner - це вкладиш з полімерного матеріалу, що повторює обриси морського суховантажного і залізничного контейнера. Використовується для перевезення сипучих, насипних і фасованих вантажів. Виробник: ТОВ «Харківський завод» «Полімерна тара». Вузол навантаження контейнерів оснащений спеціальним пристроєм для вертикального навантаження з автоматичним зважуванням. Для перевезення зерна, як всередині країни, так і на експорт, використовуються універсальні і спеціальні 20-футові контейнери, а вантажопідйомність кожного такого контейнера становить в середньому 24 тонни. В універсальному контейнері завантаження здійснюється через торцеві двері, що створює певні незручності для відправника. Крім того, універсальний контейнер, який використовується для перевезення зерна, повинен бути оснащений додатковими пристосуваннями. Він оснащується вкладишем для контейнера (мішком-вкладишем), вантажним рукавом, щитом (дерев'яним або металевим) із захисним екраном (дерев'яним або металевим) із захисним екраном (дерев'яним або металевим). Це дозволяє контейнеру витримувати максимально допустиме динамічне навантаження при сортуванні платформ на станціях з використанням гірок і транспортуванні їх залізницею [47,48] Вантажні цистерни цього типу є чистими, сухими і герметичними, з справними гумовими ущільнювачами на дверях. Відповідальність за придатність до перевезення несе власник контейнера або перевізник, який представляє його інтереси. Перед завантаженням контейнер необхідно очистити від пилу і бруду. У входному каналі встановлений суцільний або ґратчастий герметичний екран, що запобігає осип зерна і тиск на двері. Для завантаження врожаю в контейнери використовуються пневматичні навантажувачі або стрічкові конвеєри.

У контейнер поміщається супровідний документ із зазначенням

фактичної ваги зерна, після чого дверцята закривається і опечатується. До недоліків розглянутої технології можна віднести наступне [47]:

- Коли контейнер вирівняний, його можна заповнити менш ніж на 90...92% від обсягу%;

- Тільки один раз в дверних отворах необхідно встановити дорогі захисні екрани, які не повертаються відправнику при відправці на експорт. 1 контейнер буде завантажений протягом 20...40 хвилин [48]

У той же час, в порівнянні з завантаженням тієї ж кількості зерна в контейнери або вагони-зерновози, завантаження контейнера в елеватор займає більше часу, і не всі елеватори пристосовані до кінцевої завантаженні контейнера. Останнім часом все більшої популярності набуває технологія вертикального завантаження зерна в контейнери під дією сили тяжіння (за рахунок гравітаційного впливу). У цьому випадку контейнер повністю заповнюється. Для приведення контейнера у вертикальне положення і повернення в початкове використовується спеціальний пристрій - кантувачі контейнера [47].

Вивантаження відбувається з використанням кранів (через торцеві двері), пневматичних вивантажувачів або спеціальних гідравлічних або пневматичних перекидачів, які можуть нахиляти встановлений на них контейнер для торцевого вивантаження. Останнім часом на ринку з'явилися спеціальні контейнери для перевезення сипучих вантажів. Так, в 30-футовому контейнері компанії «Левада Карго», крім торцевих дверей, є 4 люка для навантаження зверху, і 1 люк для навантаження і вивантаження знизу, а в контейнері Іллічівського суднобудівного заводу розвантаження можна здійснювати знизу за допомогою спеціальних жалюзі.

Навантаження контейнерів ISO методом liner liner running буде здійснюватися за допомогою спеціальних вантажно-зважувальних пристроїв. Перед завантаженням контейнер перекидається, і оператор відразу ж отримує дані про місткість нетто / брутто після заповнення і опечатування вантажу. Контейнер транспортується по терміналу за допомогою спеціального крана

Kalmar і автомобільної платформи. До списку обладнання включено закупівлю спеціалізованого крану «Кальмар», який використовується для переміщення контейнерів, розвантаження з автопричепів порожніх контейнерів, завантаження на автопрочеми та на залізничні платформи та автомобільну платформу. Розрахунки вартості вузла навантаження контейнера зерном із м'яким контейнерів Лайнер-Бег представимо в таблиці 3.2. Для оснащення ділянки із наповнення контейнерів зерном закуплено наступне обладнання. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Обладнання із завантаженням контейнерів з вкладишами Лайнер Бег

Назва обладнання	Кіл-сть од.	Ціна, тис грн	Вартість , тис грн
Будівництво комплексу самопливного навантаження контейнерів вертикальним способом із автоматичними вагами	1	919,0	919,0
Контейнерний кантувач для завантаження зерна в контейнер.	1	866,0	866,0
Спеціалізований кран «Кальмар»	1	1450,0	1450,0
Автомобільні платформи	2	420,0	840,0
Загальна вартість обладнання	,		4075,0

Джерело: розроблено автором

Транспортно-складські витрати складуть:

$$4075 \times 0.05 = 203,8 \text{ тис грн}$$

Витрати на монтажні роботи складуть:

$$4075 \times 0,1 = 407,5 \text{ тис. грн}$$

Тоді, інвестиції на придбання обладнання складуть:

$$\text{ІСоф} = 4075,0 + 203,8 + 407,5 = 4686,3 \text{ тис грн}$$

Визначення розміру необхідних обігових коштів

Для реалізації проекту – підприємство повинно мати певну суму оборотних коштів. У зв'язку з тим, що підприємство працює із зерновою продукцією додаткових закупівель зерна підприємство не планує вести, а тільки змінити метод відвантажень.

Рекламні заходи = 50 тис. грн. Рекламні матеріали планується

розмістити в спеціалізованих журналах

Таким чином інвестиції складуть суму:

$$IC = 4686,3 + 50,0 = 4736,3 \text{ (тис грн)}$$

Річні амортизаційні відрахування складуть: $107 / 5 = 2149,0$ (тис. грн.)

Враховуючи, що у підприємства є прибуток розмірі 1160 тис. грн підприємство із наявного прибутку профінансує роботи створення

Розрахунок кількості навантажених контейнерів за рік.

Згідно із наявної інформації на навантаження контейнера витрачається 20-40 хвилин. Середньостатистичний час навантаження приймемо рівний 30 хвилин. При річній роботі дільниці навантаження ТОВ «Укрелеваторпром» 300 змін, загальна кількість навантажених контейнерів:

$$K_{\text{нав. кон}} = 4 \times 300 \times 0,9 = 1080 \text{ (одиниць)}.$$

При вазі зерна в одному контейнері 24т, загальна вага відправленого на експорт зерна складе 25920 т.

Аналіз транспортних тарифів та вартості перевезення зернової продукції навалом та в контейнерах таблиці №№ дає змогу констатувати що

Наступним кроком нашого дослідження є вивчення діючих цін на перетарювання контейнерів (вивантаження) табл 3.2., цін на морські контейнерні перевезення зерна, та цін на перевезення зерна морським та автомобільним транспортом. (табл 3.2. , табл 3. 3., табл.3. 4., табл 3.5.)

Ціни на операції та контейнерні перевезення морем

Таблиця 3.2

Перетарювання	
Послуга	Вартість
Перетарювання з контейнера в порту Констанца	Від 700 \$ / контейнер
Перетарювання з контейнера в порту Гданск	Від 500 \$ / контейнер

Джерело: [34]

Таблиця 3.2

Ціни на контейнерні перевезення морем з порту Констанца до портів Китаю

Морський фрахт	Ціна 20-фут. контейнера	Ціна 40-фут. контейнера
Констанца → Нінбо	від 540\$ (22,5\$/т)	від 450\$ (18,75\$/т)

Констанца → Шанхай	від 400\$, (16,67\$/т)	від 640\$ (26,67\$/т)
Констанца → Циндао	від 525\$ (21,88\$/т)	від 635\$ (26,46\$/т)

Джерело: [34]

Таблиця 3.3

Ставки транспортування з порту Ізмаїл.

Констанца (Румунія)	40-45 € (1-3 тис т),
Східна Італія	65-40 \$ (4-6 тис т),
Греція	55-57 \$ (3-4 тис т),

Джерело: [35]

Таблиця 3.4

Ставки транспортування з порту Чорноморськ

Іспанія	60 \$ (25-35 тис т),
Китай	100 \$ (55-65 тис т),

Джерело: [35]

Таблиця 3.5

Актуальні ціни на перевезення зерна автотранспортом у 2024 році

Перевезення самоскидами (0-100км)	від 700 -грн/т з ПДВ
Перевезення самоскидами (0-100км)	від 1600 грн/т з ПДВ
Перевезення бортовими контейнерами,(0-200 км)	від 700 грн/т
Перевезення бортовими контейнерами,(0-500 км)	від 1500 грн/т
Перевезення зерна до Європи тентами	від 1,5 – 4 євро/т
Перевезення зерновозами Європою	від 80- 200 євро /т

Джерело: [35]

Ми проводимо економічне обґрунтування використання контейнерів для перевезення зернових вантажів залізничним транспортом. В середньому в вагони-зерновози можна занурити 65 тонн зерна, але на фітинговій платформі 20 f можна перевозити одночасно близько 48 тонн, або на 26% менше. При цьому тариф на перевезення контейнерів залізницею дещо нижчий, ніж на вагонах-зерновозах, і орендна ставка фітингової платформи також нижча. Для оцінки ефективності залізничних перевезень у контейнерах, у порівнянні з перевезеннями зерновозами, проводиться розрахунок плати за перевезення як у власних вагонах, так і у вагонах, що належать АТ «Укрзалізниця» (УЗ).

Плата за перевезення вантажу у власному вагоні-зерновозі розраховується відповідно до тарифної схеми 2 з урахуванням змін коефіцієнта 2,118 [28, 29]. При цьому передбачалося, що після розвантаження порожнього власного вагона-зерновоза він повернеться до місця навантаження (тарифна схема 14.1, поправочний коефіцієнт 1,651). Що стосується технології перевезення зерна в контейнерах, то розглядаються дві схеми: без повернення порожнього контейнера в пункт навантаження; з поверненням в пункт навантаження зерна в порожньому контейнері на платформі. Плата за перевезення контейнерів, встановлених на власній платформі, розраховується відповідно до тарифної схеми 10.3 (поправочний коефіцієнт 1,588). За схемою 14.1, коефіцієнт 1,651, за повернення власної порожньої платформи (без контейнерів), а за повернення платформ з порожніми контейнерами – за схемою 10.6, коефіцієнт 1,588. Також при розрахунку плати за перевезення зерна в контейнерах враховується вартість оренди контейнера (приймається 40 грн/добу). Графік, що характеризує оплату за перевезення 1 тонни зерна в залежності від відстані і типу залізничного вагона, показаний на рисунку 3.1.

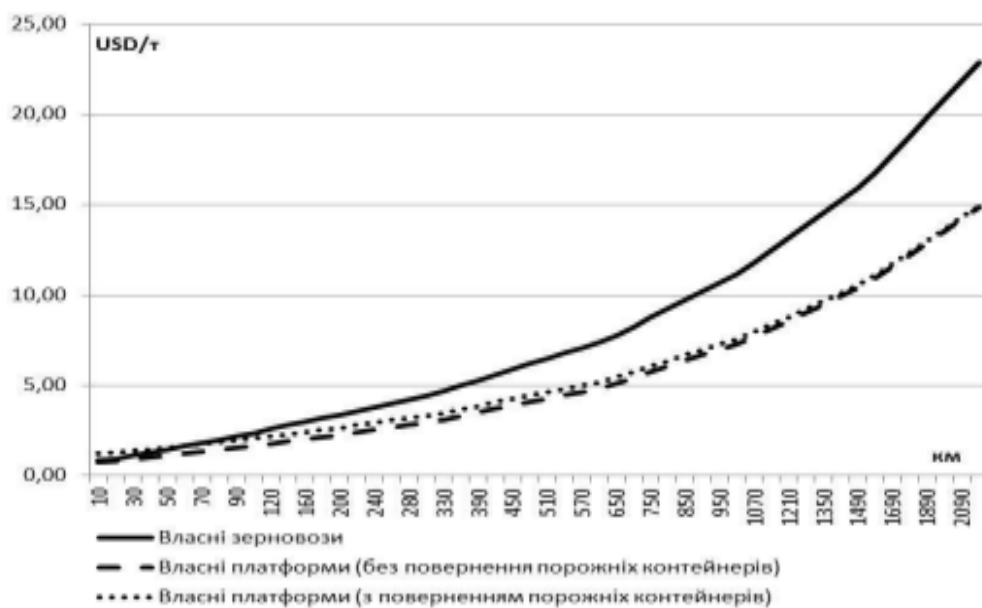

Рис. 3.4. Плата за перевезення 1 т зерна у власних зерновозах та платформах

Джерело: [36]

Як показали розрахунки, перевезення зерна в контейнерах на власних платформах, у порівнянні з його транспортуванням у власних вагонах-зерновозах, дозволяє зменшити перевізну плату в залежності від відстані перевезення до 30 % або до 8 USD/т. Так, при середній відстані транспортування зерна до порту на експорт, що становить 564 км, плата за перевезення зерна власним зерновозом становить 7,08 доларів США/т, при поверненні платформи з власним контейнером (порожньою тарою) становить менше 30%. Якщо для перевезення зерна використовується вантажний вагон, що належить перевізнику (UZ), до вартості перевезення додається плата за оренду транспортного засобу. З 2018 року АТ "Укрзалізниця" запровадило новий механізм справляння плати за використання вагонів UZ (вагонних компонентів). Таким чином, вартість оренди за 10 днів 2018 року 1 зерновоза склала 1 055 гривень (1 266 гривень з ПДВ), а фітінгової платформи – 456 гривень (547,2 гривень з ПДВ). Крім того, в 2018 році були введені платежі за пробіг порожніх вагонів, що належать і орендованих УЗ, але для зерновозів коефіцієнт пробігу порожніх вагонів на 2018-11 роки склав 0,88 (в залежності від розміру завантаженого рейсу), а для фітінгової платформи – 0,02. Характеристики графіка УЗ, який характеризує плату за перевезення 1 тонни зерна в залежності від відстані і типу вагона, показані на рис. 3.3.

Рис. 3.5. Плата за перевезення 1 т зерна у зерновозах та платформах власності УЗ

Джерело: [36]

Орендна ставка за використання платформи при перевезенні зерна контейнерами на платформі, що належить УЗ, значно нижча, а коефіцієнт пробігу порожнього вантажу невеликий, тому загальна вартість транспортування становить до 60% або 20 доларів США/т (якщо ви повертаєте платформу без порожнього контейнера), до 35% або 12 доларів США/т. (якщо ви повертаєте платформу без порожнього контейнера). Ви можете скоротити кількість часу, витраченого на проект. Так, при середній відстані доставки зерна залізницею до порту колишнього порту 564 км загальна вартість перевезення 1 тонни зерна в зерновозі уз становить 12,57 Ієн (з яких 5,61 ієн - це вартість оренди вагона), а в контейнері уз - 12,57 ієн. платформа коштує від 5,39 до 88,27 фунтів стерлінгів, залежно від транспортної схеми. Доларів США (2,58 ієна і 3,53 ієна - вартість оренди, відповідно). Проведені розрахунки показали, що частка витрат на оренду транспортного засобу в США становить близько 50%. Вартість оренди транспортного засобу, що належить УЗ, показана на малюнку 5, в залежності від відстані перевезення і типу вагонів.

Рис. 3.6. Витрати на оренду вагонів власності УЗ при перевезенні 1 т зерна.

Джерело: [36]

При використанні наших вагонів (зерновозів або платформ) і контейнерів виникають додаткові витрати на придбання транспортного

засобу, його технічне обслуговування, ремонт і амортизацію. Результати розрахунку модифікованого зниження витрат на перевезення зерновозів і 1 тонни зерна в контейнері на платформі наведені на рис. 3.7.

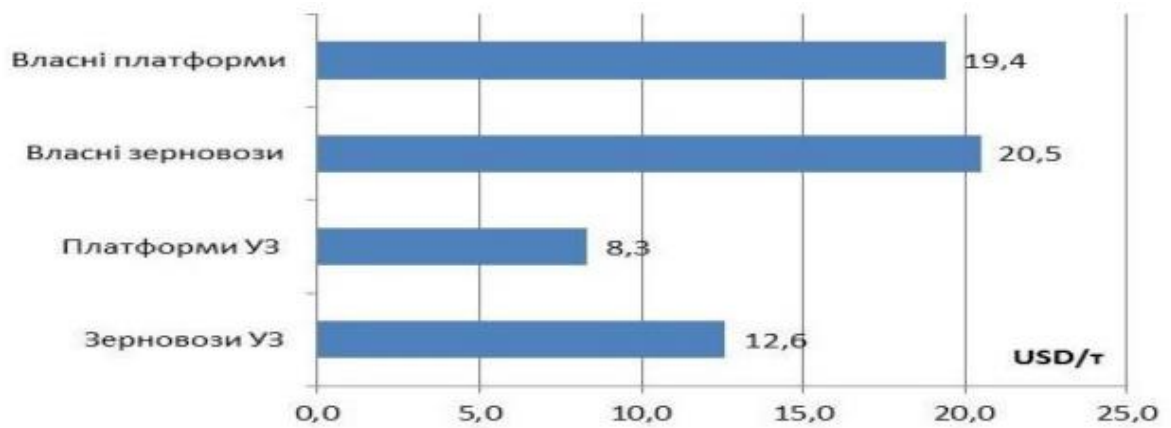

Рис. 3.7. Діаграма приведених модифікованих витрат на перевезення 1 т зерна.

Джерело: [36]

У цьому розділі аналізується перевезення зернових вантажів залізничним транспортом з використанням вагонів-зерновозів і контейнерів. Згідно з проведеними розрахунками, перевезення зерна в контейнерах на платформі дозволяє знизити транспортні витрати від 30% до 60%, в залежності від відстані перевезення і приналежності транспортного засобу, і знизити загальну вартість (з урахуванням інвестицій в транспортний засіб) на 5-15%, в порівнянні з перевезенням вагонами-зерновозами.

Висновки до розділу 3

В третьому розділі досліджено удосконалення підходів до структури управління інвестиційними проектами. Управління інвестиційним проектом – це мистецтво керівництва і координації людських і матеріальних ресурсів протягом життєвого циклу проекту шляхом застосування системи сучасних методів і техніки управління для досягнення визначених у проекті результатів. Життєвий цикл інвестиційного проекту представляє собою момент від

початку зародження інвестиційної ідеї до моменту її повної реалізації або ліквідації, ділиться на ряд стадій залежно від специфіки проекту, виду, призначення і цілей проекту. Кожна стадія життєвого циклу розподіляється на ряд задач, які мають свої цілі та методи реалізації. Життєвий цикл інвестиційного проекту необхідний для аналізу проблем інвестиційної діяльності і прийняття необхідних управлінських рішень.

Сукупність методів і засобів управління інвестиційними проектами дозволяють визначити цілі проекту, провести його обґрунтування, визначити структуру управління інвестиційними проектами, ефективно управляти проектом. Під проектною структурою розуміється створення тимчасової структури, для розв'язання конкретної комплексної задачі з розробки проекту та його реалізація.

У нашому дослідженні розглядався експорт зернових продуктів в період війни в умовах блокади чорноморських портів, морських шляхів і перетинів сухих доріг на заході Польщі, Угорщини та Словаччини. У довоєнний період експорт українського зерна здійснювався морським транспортом-67%, автомобільним - 28%, річковим транспортом - 5%.

З початком бойових дій робота на Чорному морі в 3/2 порту була повністю заблокована. Альтернативним варіантом експорту зерна був логістичний ланцюжок через порти на Дунаї: Лені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ, а другим логістичним ланцюжком експорту було перетин Сухопутних залізниць і автомобільних доріг в сусідні провінції: Польщу, Угорщину, Молдову і Румунію. Контейнерні перевезення відносяться до перевезень, що використовують технології з «вертикальним» перевантаженням, і передбачають використання терміналів зі спеціалізованим підйомно-транспортним устаткуванням, як правило це козлові крани на залізничному чи пневмоходу та фронтальні перевантажувачі. Великотоннажний контейнер стандарту ISO є основною інтермодальною транспортною одиницею (ІТО) в системі глобальної торгівлі.

ВИСНОВКИ

Сучасний інноваційний процес на підприємстві характеризується тісним взаємозв'язком стратегічного та інноваційного управління [4]. Інноваційна діяльність підприємств пов'язана з безперервним впровадженням інновацій, адаптація яких потребує різноманітних перетворень - організаційних, економічних, виробничих. Звідси для успішного досягнення поставлених інноваційних цілей необхідний новий підхід до управління змінами інноваційного характеру [45].

У процесі дослідження було встановлено, що управління інноваційним розвитком підприємства є об'єктивним, цілеспрямованим, динамічним і збалансованим процесом, спрямованим на якісно новий синергетичний стан інноваційних напрямів управління організаційним, економічним та виробничим розвитком, реалізація яких має здійснюватися відповідним комплексним механізмом.

У першому розділі магістерської роботи було вивчено економічну сутність інновацій та інноваційної діяльності, основні характеристики управління інноваційним розвитком підприємства. На основі проведеного дослідження наукової літератури було встановлено, що ефективне управління та використання інноваційних можливостей підприємства сприяє цілеспрямованому та бажаному інноваційному розвитку, який формується відповідно до цілей та потреб підприємства.

Розглянуті методи управління інноваційним розвитком підприємства показали, що провідну роль у процесі управління інноваційним розвитком відіграють саме економічні методи, адже вони можуть здійснювати прямий та прямо-опосередкований вплив на діяльність компанії.

Вивчивши та проаналізувавши сучасні технології управління та організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємства можна зробити висновок, що процес управління характеризується проходженням чотирьох фаз життєвого циклу підприємства. У той же час, ефективність механізму залежить від рівня впливу соціально-економічних

факторів та факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Аналізуючи наведений механізм було виокремлено основні інструменти та показники, що забезпечують оцінку організаційно-економічного забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства.

На основі проведених досліджень у першому розділі було визначено ключові інструменти та показники, які мають змогу попередити про необхідність своєчасного вдосконалення стратегії інноваційного розвитку, оцінити інноваційний потенціал та встановити можливості і ресурси підприємства у процесі впровадження інновацій.

Другий розділ магістерської роботи було присвячено дослідженню процесу управління інноваційним розвитком на підприємствах консервної галузі.

Оскільки другий розділ передбачає проведення оцінки інноваційного потенціалу підприємства було здійснено оцінку інноваційних можливостей підприємства за допомогою PEST, SNW та SWOT-аналізу, які дали змогу визначити подальші стратегії та перспективи. Результати аналізу свідчать про те, що діяльність підприємств не є досить ефективною навіть попри прибуткове становище. Таким чином, для подальшого успішного функціонування підприємству необхідно впроваджувати інновації та освоювати нові виробничі технології, які б дозволили виробляти нові види продукції більш високої якості при мінімальних витратах.

Третій рекомендаційний розділ магістерської роботи було присвячено формуванню організаційно-економічного механізму, який охоплює комплекс цілей та ресурсів підприємств, економічні показники для оцінки результативності механізму та інформаційне забезпечення.

Таким чином, при реалізації запропонованих рекомендацій та обґрунтування щодо доцільності впровадження запропонованих шляхів удосконалення управління інноваційним розвитком зможе покращити показники інноваційного потенціалу, активізувати інноваційну діяльність та отримати чималі обсяги прибутку від впровадження інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крамаренко К. М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення. Економіка та управління підприємствами, №10. 2016. – с.101-104.
2. Волошенко С. Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства. DOI: <https://doi.org/10.36074/15.05.2020.v1.28>
3. Кузьменко В. Інвестиційна діяльність як основа розвитку підприємства. Журнал «Ринок Цінних Паперів України». №9-10. 2017. с.65-72. URL: <http://securities.usmdi.org/PDF/1066.pdf>
4. Aleskerova Y. Fedoryshyna L. Analysis of investment activities of enterprises of Ukraine. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/download/economy-science/1.pdf>
5. Koyuda V.O., Lepeyko T.I., Koyuda O.P. (2018) Osnovi investitsiynogo menedzhmentu. K. : Kondor, p. 165-181
6. Про інноваційну діяльність: Закон України № 40-IV від 04.07.2002 / Верхована Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
7. Інвестиційні ресурси підприємства. URL: <https://sites.google.com/investicijni-resursi>
8. Кривов'язюк І.В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018 р., с. 83-90. URL: <https://www.researchgate.net/publication>
9. Cherep A. Peculiarities of industrial enterprises` invesment resources formation. Science. Business. Society, 2019. с. 58-60. URL: <https://stumejournals.com/journals/sbs/2019/2/58.full.pdf>
10. Інвестиційний менеджмент. Конспект лекцій. Студентська бібліотека. URL: <https://buklib.net/books/35259/>
11. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник. Київ: «ЦНЛ», 2018. 376 с.

12. Цигиль І. Я. Джерела формування інвестиційних ресурсів сучасного підприємства. Сучасні проблеми економіки і менеджменту: тези доповідей міжнародної науково практичної конференції, Видавництво Львівської політехніки. Львів, 2018. С. 660–661

13. Постанова Про утворення державного підприємства «Національний фонд інвестицій України». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennyaderzhavnogo-pidpriyemstva-nacionalnij-fond-investicij-ukrayini-i310321-295>

14. Крупка Я. Д. Облік і аналіз інвестиційної діяльності підприємств. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/handle/316497/3326>

15. Fyliuk, H., Akulenko, K. Methodological principles of evaluation of investment attractiveness of the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(5), 2018. 387-395. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-387-395>
Мойсеєнко І.П. Інвестиційна діяльність: навч. посібник. К.: Знання, 2015. 490 с.

16. Вірянська О.В. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств. *Економіка та бізнес-адміністрування*. № 10, 2019, с. 200-208 URL: <https://nau.edu.ua/site/variables/news/2018/5/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8>

17. Алексєєнко І.І., Гресь М.С. Узагальнення теоретико-методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 952-955. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/164.pdf

18. Improving the assessment of investment attractiveness of the enterprise. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/123456789/81806/1/Klimenko_mag_rob.pdf

19. Mohylova A., Grybyk I., Hlivinska Y. Estimation of Enterprise's Investment Attractiveness in the Conditions of Development. *Monographic Section*. №39-5, 2021. URL: <https://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/article/view/5181/4852>

20. Melnyk O., Adamiv M., Smereka L. Diagnostics of investment

attractiveness of business entities in conditions of European integration. Economics, Entrepreneurship, Management. 2018. Vol. 5. Pp. 15-22. DOI: 10.23939/eem2018.01.015.

21. Атамась Г., Петренко О. Інвестиційна діяльність підприємств у коронокризисних умовах. Галицький економічний вісник. 2022. № 2 (75). с. 7-14. DOI: 10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.02.007.

22. Goncharuk A. G. The investment attractiveness evaluation : methods and measurement features. Polish Journal of Management Studie. №7. 2013. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/405679>

23. Binda J., Prokopenko M. Assessment of Investment Attractiveness of Industrial Enterprises. International Journal of Management, 11 (2), 2020, pp. 27–35. URL: <http://www.iaeme.com/IJM/issues.asp?JType=IJM&VType=11&IType=2>

24. Hrynyuk N., Dokiienko L. Finansovi indykatory zabezpechennja investycijnoi' pryvablyvosti pidpryjemstva. Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo. 2022. № 3. S. 81-96. URL: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022\(122\)06](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022(122)06)

25. Терен Г.М., Система показників аналізу ліквідності підприємства. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід № 8/2016. URL: http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Teren_2016.pdf

26. Показники фінансової стійкості. URL: <https://fin-admin.com/ua/fnansovijanalz/41-pokazniki-fnansovo-stjkost.html>

27. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset Aswath Damodaran., 2017. 1089 с.

28. Коефіцієнти ділової активності. URL: <https://fin-accounting.ru/cfa/11/finreporting/cfa-activity-ratios>

29. Сільське господарство і ВВП. Мультимедійна платформа іномовлення України. ULR: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3400937-torikponad-10-vvp-virobili-u-silskomu-gospodarstvi-lesenko>.

30. Офіційна сторінка агрохолдингу «ІМК». URL: <https://imcagro.com.ua/ua/>
Система YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=11747987>

31. Взаємодія видів транспорту: навчальний посібник/М. І. Березовий, Т. В. Болвановський, В.В. Малашкін, С. М. Боричева, П. І. Стехін, М. Є. Перепічко // Український державний університет науки і технологій . – Дніпро, 2023. – 204 с.

32. **Інвестують попри війну.** Хто та скільки вкладає в Україну серед міжнародного та українського бізнесу? Огляд від інвестаналітика Артема Шеремета URL: <https://forbes.ua/money/investuyut-popri-viynu-khto-ta-skilki-vkladae-v-ukrainu-sered-mizhnarodnogo-ta-ukrainskogo-biznesu-oglyad-vid-investanalitika-artema-shcherbini-08122023-17779>

33. Іноземні інвестори вже повертаються? Як Україна отримала \$4,2 млрд у 2023 році <https://mind.ua/publications/20271636-inozemni-investori-vzhe-povertayutsya-yak-ukrayina-otrimala-42-mlrd-u-2023-roci>

34. Третина промислового потенціалу в Україні не задіяна через високі ризики. URL: <https://uspp.ua/news/ostanni-novyny/2019/tretyna-promyslovoho-potentsia...>

35. Загальна сума прямих збитків інфраструктури зросла до 114.5 млрд. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-in...>

36. «Росія заплатить» - проєкт зі збору, оцінки й аналізу інформації про матеріальні втрати України від війни з Росією. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/>

а. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta>

37. Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723 : Постанова КМУ від 14.10.2022 № 1194.

38. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadkiv->

za-1194

39. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12. 2020 № 1116-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>

40. Про внесення зміни до статті 287 Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні : Закон України від 21.06.2022 № 2331-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-20#Text> ;

41. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні : Закон України від 21.06.2022 № 2330-IX.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text>

42. Про затвердження Порядку використання учасником індустріального (промислового) парку вивільнених від оподаткування коштів на розвиток його діяльності в межах індустріального (промислового) парку : Постанова КМУ від 30.09.2022 № 1095.

URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-vykorystannia-u...>

43. Про затвердження Порядку надання повної або часткової компенсації відсоткової ставки за кредитами (позиками) на облаштування та/або здійснення господарської діяльності у межах індустріальних (промислових) парків : Постанова КМУ від 28.10.2022 № 1208.

URL: <http://surl.li/ebeku>

44. Про затвердження Порядку надання коштів на безповоротній основі для облаштування індустріальних (промислових) парків та/або забезпечення будівництва об'єктів суміжної інфраструктури, необхідних для створення та функціонування індустріальних (промислових) парків

45. Постанова КМУ від 28.10.2022 № 1207.

URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-nadannya-koshti...>

46. Програма ЄС «Єдиний ринок».

URL: <https://business.diia.gov.ua/single-market>

47. Допомога ЄС Україні. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_uk

48. Рада ЄС схвалила допомогу Україні у розмірі 18 млрд євро.

URL: <https://interfax.com.ua/news/general/877618.html>

49. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta>

a. Кириченко, С. А. Мультимодальні контейнерні перевезення зерна / С. А. Кіріченко, Н. Ю. Лахметкіна // Світ транспорту. – 2015. – том 13, №1 – с. 116-125

b. Роменкова, В.А., Ломакіна Н.С. Транспортування зерна в контейнерах [Електрон. ресурс] Сучасні наукоємні технології. 2014. № 5-1. С. 148-148 Режим доступу: <http://www.top-technologies.ru/ru/article/view?id=33784>.

50. Морські контейнерні перевезення

<https://ukrautologistic.com.ua/morski-kontejnerni-perevezennya>

51. <https://graintrade.com.ua/novosti/ukraina-zbilshue-eksport-cherez-porti-chornogo-morya-ale-poki-osnovni-obsyagi-vidvantazhuy.html>

a. Чому перевезення зерна в контейнерах нарощує оберти [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://ameu.org.ua/news/326-chomu-perevezennyazerna-v-kontejnerakh-naroshchue-oberti>. Козаченко, Д. М. Напрямки підвищення ефективності перевезень зернових вантажів залізничним транспортом / Д. М. Козаченко, Р.Ш. Рустамов, Х. В. Матвієнко // Транспортні системи та технології перевезень – 2013. – Вип. 6. – С. 56-60. – DOI : 10.15802/tstt2013/24451.

b. Огороков, А. М. Річковий транспорт України: сучасний стан та перспективи використання / А. М. Огороков, Р.В. Вернигора П. С. Цупров //

Транспортні системи та технології перевезень. – 2016. – Вип. 12. – С. 62-68. – DOI : 10.15802/tstt2016/85886.